

ભારતમાં મુંદ્રા અલ્ટ્રા મેગા પાવર પ્રોજેક્ટ માટે
ઉપચારાત્મક ક્રિયાઓના અમલીકરણ પર
બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટરનો
બીજો વાર્ષિક મોનીટરીંગ રિપોર્ટ
(Asian Development Bank લોન 2419)

15 ઓગષ્ટ 2017

આભાર

ભારતમાં મુંદ્રા અલ્ટ્રા મેગા પાવર પ્રોજેક્ટના બીજા મોનીટરીંગ રિપોર્ટમાં જેઓએ યોગદાન આપ્યું છે તે તમામ; કોસ્ટલ ગુજરાત પાવર લિમિટેડ, ADB ના ખાનગી ક્ષેત્રના ક્લાયન્ટ, ફરિયાદીઓ અને અમારી સાઇટની મુલાકાત દરમિયાન સહકાર માટે સરકારી એજન્સીઓ તેમજ Asian Development Bank (ADB)ના બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સ, ખાસ કરીને બોર્ડની માન્ય રીવ્યુ સમિતિના સભ્યો, અને ADB મેનેજમેન્ટ અને સ્ટાફનો માન્ય રિવ્યુ સમિતિ આભાર વ્યક્ત કરે છે.

ટૂંકાક્ષરો

ADB	-	Asian Development Bank
સીજીપીએલ	-	કોસ્ટલ ગુજરાત પ્રાઇવેટ લિમિટેડ
જીપીસીબી	-	ગુજરાત પોલ્યુશન કન્ટ્રોલ બોર્ડ
એમઓઇએઉ	-	મિનિસ્ટ્રી ઓફ એનવાયર્નમેન્ટ એન્ડ ફોરેસ્ટ
એનઆઇઓ	-	નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઓસનોગ્રાફી
પીએસઓડી	-	પ્રાઇવેટ સેક્ટર ઓપરેશન્સ ડિપાર્ટમેન્ટ (ADB)
પીએમ _{2.5}	-	2.5 માઇક્રોન કે તેનાથી નાની (રેસ્પાઇરેબલ) પાર્ટિક્યુલેટ મેટર
પીએમ ₁₀	-	10 માઇક્રોન કે તેનાથી નાની (રેસ્પાઇરેબલ) પાર્ટિક્યુલેટ મેટર
આરએપી	-	રેમિડિયલ એક્શન પ્લાન
વિડીએસી	-	વિલેજ ડેવલોપમેન્ટ એડવાઇઝરી કમિટી

વજન અને માપનો

°C	-	ડીગ્રી સેલ્શિયસ
km	-	કિલોમીટર
MW	-	મેગાવોટ

નોંધ

આ રિપોર્ટમાં, “\$” અમેરિકન ડોલરનો ઉલ્લેખ કરે છે.

કોઇ પણ કન્ટ્રી પ્રોગ્રામ કે સ્ટ્રેટેજી તૈયાર કરવામાં, કોઇ પણ પ્રોજેક્ટને ભંડોળ પૂરું પાડવામાં, અથવા આ દસ્તાવેજમાં ચોક્કસ ક્ષેત્ર કે ભૌગોલિક વિસ્તારનો કોઇ પણ હોદ્દો બનાવવામાં કે ઉલ્લેખ કરવામાં Asian Development Bank કોઇ પણ ક્ષેત્ર કે વિસ્તારના કાનૂની અથવા અન્ય દરજ્જાઓ પર કોઇ પણ ફેંસલો કરવાનો ઇરાદો ધરાવતો નથી.

અનુક્રમણિકા

I.	પરિચય	1
II.	પ્રોજેક્ટનું વર્ણન	2
III.	અનુપાલન સમીક્ષા અને ઉપચારક કાર્યયોજના	3
IV.	ઉપચારાત્મક ક્રિયા યોજનાના પ્રથમ નિરીક્ષણના પરિણામો	6
V.	ઉપચારાત્મક ક્રિયા યોજનાના દ્વિતીય નિરીક્ષણના પરિણામો	6
VI.	નિષ્કર્ષ	28

પરિશિષ્ટ

પ્રસ્તાવિત કાર્ય યોજના

ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

નિરીક્ષણ દરમિયાન મળેલા વ્યક્તિઓની સૂચિ

42

I. પરિચય

1. ત્રણ વ્યક્તિ દ્વારા 17 ઓક્ટોબર 2013ના રોજ લોન 2419-આઇએનડી: મુંદ્રા અલ્ટ્રા મેગા પાવર પ્રોજેક્ટ ઇન ઇન્ડિયા (પ્રોજેક્ટ)ની અનુપાલન સમીક્ષા માટેની વિનંતી ફાઇલ કરવામાં આવી હતી જેમાંથી એક વ્યક્તિ પ્રોજેક્ટ અસરગ્રસ્ત માછીમાર સમુદાયનો પ્રતિનિધિ છે. ADB બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સ (બોર્ડ) એ 17 જાન્યુઆરી, 2014ના રોજથી ફરિયાદની અનુપાલનની સમીક્ષા કરવા માટે અધિકૃત છે. સીઆરપી એ માર્ચ 2015 માં તેનો અનુપાલન સમીક્ષા પરનો અંતિમ અહેવાલ બોર્ડને મોકલ્યો હતો. બોર્ડ દ્વારા 30 માર્ચ 2015¹ ના રોજ સીઆરપી અહેવાલને ધ્યાને લેવામાં આવ્યો હતો. જવાબદાર તંત્રની નીતિ (એએમપી)² 2012 અનુસાર અનુપાલનની સમીક્ષા હાથ ધરવામાં આવી હતી.
2. પર્યાવરણ અને જાહેર કમ્યુનિકેશન નીતિઓના બિનઅનુપાલનના તારણોના પ્રતિભાવમાં પ્રોજેક્ટ માટે જવાબદાર ઓપરેશન્સ વિભાગ પ્રાઇવેટ સેક્ટર ઓપરેશન્સ ડિપાર્ટમેન્ટ (પીએસઓડી) એ ઉપચારક પગલાંઓ ઘડયા હતા જે 27 મે 2015ના રોજ સીઆરપીને મોકલવામાં આવ્યા હતા. આ ઉપચારક કાર્ય યોજના (આરએપી) પ્રોજેક્ટને ADB ઓપરેશનલ નીતિઓ અને કાર્યરીતિઓના અનુપાલનમાં લાવવા માટે પગલાં પૂરા પાડે છે. આરએપીને 24 જૂન 2015ના રોજ બોર્ડ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.³
3. આ પ્રોજેક્ટ માટે ઉપચારાત્મક ક્રિયાઓના અમલીકરણ પર સીઆરપીનો બીજો વાર્ષિક મોનિટરિંગ રિપોર્ટ છે. એએમપીના 192માં ફકરા મુજબ, પ્રોજેક્ટમાં ADBની કાર્યાત્મક નીતિઓ અને કાર્યવાહીનું પાલન થાય છે કે કેમ તેની ખાતરી કરવા માટે સીઆરપી, કોઇપણ બોર્ડ દ્વારા મંજૂર કરાયેલ ઉપચારાત્મક ક્રિયાઓને લગતી ફરિયાદના અમલીકરણ પર ADB મેનેજમેન્ટ અને સ્ટાફ દ્વારા મોનીટરીંગ કરાશે. તે સિવાય જ્યાં સુધી બોર્ડ દ્વારા સ્પષ્ટ કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, આરએપી પર બોર્ડના નિર્ણયથી પ્રત્યેક ત્રણ વર્ષ સુધી સીઆરપી નિયમિત ઉપચારાત્મક ક્રિયાઓના અમલીકરણ પર મોનીટરીંગ કરશે. સીઆરપી પ્રોજેક્ટના અમલીકરણમાં ભાગ લેનાર, સરકારી કે અન્ય કોઈ એજન્સીઓની ક્રિયાઓનું નિરિક્ષણ કરતું નથી.

¹ ADB 2015. ભારતમાં મુંદ્રા અલ્ટ્રા મેગા પાવર પ્રોજેક્ટ (Asian Development Bank લોન 2419), 9 માર્ચ 2015 ના રોજ અનુપાલન સમીક્ષા પેનલની વિનંતી નં. 2013/1 પર અંતિમ રિપોર્ટ.

² ADB 2012 જવાબદારીઓની પ્રણાલી નીતિ. મનીલા

³ ADB સૂચિત સુધારેલી કાર્યાત્મક યોજના : ભારત: મુંદ્રા અલ્ટ્રા મેગા પાવર પ્રોજેક્ટ, જે અહીં ઉપલબ્ધ છે [https://lnadb4.adb.org/dir0035p.nsf/attachments/R44-15%20\(as%20posted%203%20July%202015\).pdf/\\$FILE/R44-15%20\(as%20posted%203%20July%202015\).pdf](https://lnadb4.adb.org/dir0035p.nsf/attachments/R44-15%20(as%20posted%203%20July%202015).pdf/$FILE/R44-15%20(as%20posted%203%20July%202015).pdf)

II. પ્રોજેક્ટનું વર્ણન

4. આ પ્રોજેક્ટ એક કોલસા પર આધારિત વિદ્યુત પ્લાન્ટ છે, જે સુપરક્રિટિકલ ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરે છે અને તેની કુલ ઉત્પાદન ક્ષમતા 4,000 મેગાવોટ (મે.વો.) છે. તે ભારતના ગુજરાત રાજ્યમાં કચ્છ જિલ્લામાં આવેલ મુંદ્રા તાલુકાના તૂડા અને વાંધ ગામની નજીક બિલ્ડ-ઓવન-ઓપરેટ ધોરણે બાંધવામાં આવ્યો હતો. આ પાવર પ્લાન્ટ 800 મેગાવોટના પાંચ એકમો ધરાવે છે. કુલ પ્રોજેક્ટ ખર્ચ આશરે \$ 4.14 બિલિયન જેટલો છે, જેમાં \$ 450 મિલિયન સરકારની ગેરંટી વગર ADBના સામાન્ય મૂડી સ્ત્રોતોમાંથી કોસ્ટલ ગુજરાત પાવર લિમિટેડ (સીજીપીએલ) દ્વારા લેવાયેલી લોન હતી.⁴ આ રકમમાંથી, \$ 200 મિલિયન એક સહકારી લોન છે, જેમાં જામીન ભાગીદારી કરાર હેઠળ આયાત-નિકાસ બેન્ક ઓફ કોરિયા (કોરિયા એક્ઝિમ બેંક) છે. ખાનગી ક્ષેત્ર લોન ADB બોર્ડ દ્વારા 17 એપ્રિલ 2008ના રોજ મંજૂર કરવામાં આવી હતી. સીજીપીએલને કુલ 351.18 કરોડ ડોલર ADB લોન 2419 માટે નક્કી કરાયેલી રકમ હેઠળ ચુકવાયેલા હતા. પ્રોજેક્ટ માટે વધારાનું ધિરાણ ઇન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્સ કોર્પોરેશન (આઇએફસી), કોરિયા એક્ઝિમ બેન્ક અને સ્થાનિક બેન્કોમાંથી આવેલું છે.

5. પ્રોજેક્ટ કચ્છના અખાતથી 1.5 કિલોમીટર (કિમી) દૂર આવેલો છે. કચ્છના અખાતને ઘણી વખત તેના છીછરા પાણી અને ઇન્ટરટાઇડલ ઝોન, મેંગ્રોના જંગલોના પદ્મ અને કોરલ્સને કારણે “ઇકોલોજિકલ મિરાકલ” તરીકે વર્ણવામાં આવે છે.⁵ તાજેતરમાં, અખાતને સમાંતર કોસ્ટલ ઝોન ઝડપી ઔદ્યોગિકીકરણના ક્ષેત્રમાં વિકસ્યો છે. 2007 અને 2012ની વચ્ચે પર્યાવરણ અને વન મંત્રાલય (એમઓઇએફ)એ પાવર પ્લાન્ટ ક્ષમતામાં 19,181 મેગાવોટ માટે પર્યાવરણીય મંજૂરી

⁴ એડીબી પ્રાઇવેટ સેક્ટર (બિનસાવર્તિત) લોન નં. 2419 સાથે મુંદ્રા અલ્ટ્રા મેગા પાવર પ્રોજેક્ટ મંજૂરી નંબર 7276. આ યોજનાની માહિતી અહીં ઉપલબ્ધ છે http://adb.org/projects/details?proj_id=41946-014&page=overview.

⁵ આશેર, મન્શી 2008. કેવી રીતે મુંદ્રા ભારતનો રોટરડેમ બન્યો, ડીસેમ્બરની માહિતી, અને ફિશમાર્ક અને કચ્છ નવ નિર્માણ અભિયાન (ઇકોલોજિકલ સિક્યુરિટી માટે ફાઉન્ડેશનના ટેકા સાથે); 2010. કચ્છ કોસ્ટ: લોકો, પર્યાવરણ અને આજીવિકા, 7-8 જાન્યુઆરી 2010 ના રોજ કચ્છમાં એક વર્કશોપ ખાતે ચર્ચા માટે ભરતનો રૂપરેખીત અહેવાલ.

આકૃતિ 1: ત્રાંગડી બંદરની પૃષ્ઠભૂમિમાં સીજીપીએલ પ્લાન્ટ (ડાબેનો ફોટો) અને કચ્છનો અખાત (જમણી ફોટો)

સ્ત્રોત :અનુપાલન સમીક્ષા પેનલની

આપી હતી.⁶ વધુમાં ગુજરાતમાં પોર્ટ્સના વિસ્તરણ માટે અનેક મંજૂરીઓ આપવામાં આવેલી છે. એવી દલીલ કરાઈ રહી છે કે, આ વિકાસો, ભેગા મળીને, “પર્યાવરણ પર તેમજ માછીમારોની આજિવિકા પર પણ પ્રતિકૂળ અસર કરી શકે છે”⁷ The ઔદ્યોગિકીકરણે કચ્છના અખાતમાં પર્યાવરણ પર તેની માનવામાં આવેલી હાનિકારક અસરને કારણે આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે વ્યાપક ધ્યાન ખેંચ્યું છે.

⁸

6. સીજીપીએલ પ્લાન્ટનું નિર્માણ ટુંડા અને વાંઢ ગામ નજીક, ગ્રામજનોના પશુધનના ગોચર માટે વપરાતી જમીન પર અને અદાણી કોલ પાવર પ્લાન્ટથી લગભગ 2 કિમી દૂર થયેલું હતું. 2009થી 2012 સુધી કામગીરી શરૂ કરતા, અદાણી પ્લાન્ટ 4,620 મેગાવોટની પૂર્ણ કક્ષાની સંચાલન ક્ષમતા ધરાવે છે અને સુપરક્રિટિકલ ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરતો નથી. સીજીપીએલ પ્લાન્ટની અદાણી પ્લાન્ટ સાથે નિકટતા સાથે, બેમાંથી એક પ્લાન્ટને પર્યાવરણીય અસરોના આરોપો ઘણી વખત મુશ્કેલ હોય છે. સીજીપીએલ પ્લાન્ટ તેના કોલસાને ઉતારવા માટે અદાણી પોર્ટના વેસ્ટ પોર્ટનો ઉપયોગ કરે છે અને અદાણી પ્લાન્ટની માલિકી અને સંચાલનવાળી ઇન્ટેક ચેનલનો પણ ફ્લિંગ વોટરના ઇન્ટેક માટે ઉપયોગ કરે છે..

III. અનુપાલન સમીક્ષા અને ઉપચારક કાર્યયોજના

⁶ પર્યાવરણ અને વન મંત્રાલય (એમઓઈએફ) 2013. શ્રીમાન અદાણી પોર્ટ એન્ડ એસઇઝી લિમિટેડના નિરીક્ષણ માટે સમિતિની માટે રિપોર્ટ, મુન્દ્રા ગુજરાત, એપ્રિલ. કચ્છ કોસ્ટ: લોકો, પર્યાવરણ અને આજિવિકા પૃષ્ઠ 73-74 નવી દિલ્હી.

⁷ ફૂટનોટ 6, પેજ. 74.

⁸ ફૂટનોટ 6.

7. અનુપાલન સમીક્ષા માટે (i) ઓછામાં ઓછા 12 પ્રોજેક્ટ અસરગ્રસ્ત લોકોનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા ભરત પટેલ,⁹ (ii) ખેડૂત ગજેન્દ્રસિંહ ભીમજી જાડેજા અને (iii) માછલીના વેપારી હારુન સલેમમદ કારા દ્વારા સીઆરપીને વિનંતી મોકલાઈ હતી. ફરિયાદમાં પ્રોજેક્ટ દ્વારા અસરગ્રસ્તોની આજિવિકા, આરોગ્ય અને પર્યાવરણ પર કરાયેલી કથિત હાનિનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો અને તેના માટે ADBને તેની પર્યાવરણીય અને સામાજિક નીતિઓ અને કાર્યરીતિઓના પાલનમાં નિષ્ફળતાને જવાબદાર ગણાવી હતી.

8. અનુપાલન સમીક્ષા પરના તેના અહેવાલમાં,¹⁰ સીઆરપીએ અપર્યાપ્ત પરામર્શ પર તેના તારણોની વિગતો આપી હતી જેવી કે પ્રોજેક્ટ અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓની અપૂરતી ઓળખ; બાહ્યપ્રવાહ ચેનલ દ્વારા ઊંચા તાપમાન સાથે પાણી છોડવાના પરિણામે અને મોઢવા ખાડીમાં કરવામાં આવેલા ફેરફારો કે જ્યાં પ્રવાહ ચેનલનું નિર્માણ થયું હતું જેના તેના કારણે માછીમારોની આજિવિકા પર થતી નકારાત્મક અસરો; માછીમારીના મેદાનોમાં પ્રવેશનો પ્રતિબંધ; કોલસાની ધૂળ અને ઉડતી રાખનું પ્રદૂષણ અને હવાની ગુણવત્તાના ઘટાડાને કારણે થતી સ્વાસ્થ્યની અસરો વગેરે. ઉપરાંત, સીઆરપી અહેવાલમાં જણાવામાં આવ્યું હતું કે બાહ્યપ્રવાહ ચેનલમાં આવશ્યક પાણીની ગુણવત્તાના સ્તરોને પહોંચી વળવા માટે મંદન થવાનું હતું. સીઆરપીએ પાયાની મૂળભૂત વિગતોની ગેરહાજરીને ધ્યાનમાં લીધી છે, જે પ્રોજેક્ટના પરિણામ સ્વરૂપે થતા નુકશાનની સીમાઓને વધુ મુશ્કેલ બનાવે છે. સીઆરપીને નીચે જણાવામાં આવેલી ADB ઓપરેશનલ નીતિઓ અને કાર્યવાહી સાથે બિનસંગઠિતતા મળી :

- (i) ઓએમ સેક્શન એફ1: ADB ઓપરેશન્સમાં પર્યાવરણીય વિચારણાઓ (25 સપ્ટેમ્બર 2006ના રોજ જારી કરાયેલું);
- (ii) ઓએમ સેક્શન એફ 2: બિનસ્વૈચ્છિક પુનસ્થાપન (25 સપ્ટેમ્બર 2006ના રોજ જારી કરાયેલું);

⁹ બી.પટેલએ 20 જાન્યુઆરી, 2014 ના રોજ તેના કહ્યા મુજબ અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓની યાદી સીઆરપીને મોકલાવી હતી. આ પત્રમાં માસ અને બી.પટેલના જનરલ સેક્રેટરી તરીકેના પદનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ માસના પ્રમુખ અને ઉપપ્રમુખ દ્વારા સીઆરપીને જાણ કરાઈ કે બી.પટેલે આ ફરિયાદનું પ્રતિનિધિત્વ કરવાની કોઈ ઇચ્છા વ્યક્ત નહોતી કરી. તે મુજબ, 23 જૂન, 2014 ના રોજ, સીઆરપીએ પ્રોજેક્ટ હેઠળ અસરગ્રસ્ત લોકો માટે બી.પટેલને વ્યક્તિગત પ્રતિનિધિ તરીકે સ્વીકાર્યા હતા જેમને તેમણે 20 જાન્યુઆરી, 2014 ના રોજ અધિકૃતતા અપાઈ હતી.

¹⁰ ભારતમાં મુંદ્રા અલ્ટ્રા મેગા પાવર પ્રોજેક્ટ (Asian Development Bank લોન 2419), 9 માર્ચ 2015 ના રોજ અનુપાલન સમીક્ષા પેનલની વિનંતી નં. 2013/1 પર અંતિમ અહેવાલ.

- (iii) ઓએમ સેક્શન એલ3: જાહેર કમ્યુનિકેશન્સ નીતિ (1 સપ્ટેમ્બર 2005ના રોજ જારી કરાયેલું); અને
- (iv) ઓએમ સેક્શન સી3: ADB ઓપરેશન્સમાં સોશિયલ ડાઇમેન્શન્સનો ઉમેરો (25 એપ્રિલ 2007)

9. સીઆરપીના તારણોને અનુસરીને, ADB મેનેજમેન્ટે આરએપી રજૂ કર્યો હતો જેણે ઉપાયોની યાદી આપી હતી જે ADBની ઓપરેશનલ નીતિઓ અને કાર્યવાહીના અનુપાલન હેઠળ પ્રોજેક્ટ લાવશે. (પરિશિષ્ટ 1 જુઓ.)

10. પોતાના અનુપાલન સમીક્ષા રિપોર્ટમાં સીઆરપીને સીજીપીએલ પ્લાન્ટની તદ્દન બાજુમાં આવેલી તેમજ અદાણી પ્લાન્ટ નજીક પણ આવેલી માનવ વસાહત એવા વાંઢ ગામમાં ફ્લાય એશ અને કોલ ડસ્ટના પ્રદૂષણમાંથી હાનિ પેદા થતી જણાઇ હતી. પરંતુ સીઆરપીને તે પણ જણાયું હતું કે ADBના સ્ટાફે વાંઢ ગામમાં કોલ ડસ્ટ અને ફ્લાય એશનું પ્રદૂષણ ઘટાડવા માટે શમન પગલાંના અમલ તરફ કાળજીપૂર્વક ધ્યાન આપ્યું હતું. આમ સીઆરપીનો મત હતો કે, ADBએ ડ્યુ ડિલિજન્સ કર્યું હતું અને ADB પર્યાવરણ નીતિના ફકરા 67, જે પ્રોજેક્ટ અમલ દરમિયાન જો કોઈ અણધારી પર્યાવરણીય અસરો દેખાય તો શમન પગલાંના અમલની વાત કરે છે તેને અનુરૂપ કાર્ય કર્યું હતું.¹¹ આ શમન પગલાંઓ પહેલેથી અમલમાં હતા અને તેનો અમલ ચાલુ હતો ત્યારે આ પગલાં આરએપીનો હિસ્સો નથી.આમ તે પગલાંનું સીઆરપી દ્વારા મોનિટરિંગ થયું નથી પરંતુ નિયમિત સુપરવિઝન કાર્યરીતિઓ મુજબ ADB સ્ટાફ દ્વારા સુપરવાઇઝ થયા છે.

11. પ્રોજેક્ટ તૈયારી દરમિયાન અયોગ્ય બેઝલાઇન ડેટા એકત્ર કરાયેલા હોવાથી આરએપી પ્રોજેક્ટની અસરો સ્થાપિત કરવા વિવિધ અભ્યાસો પૂરા પાડે છે. આરએપી કહે છે કે સીઆરપી આ અભ્યાસોની સમીક્ષા કરે અને ટિપ્પણી આપે. અભ્યાસોના તારણોને આધારે અસરોને ઉકેલવા શું પગલાં લઇ શકાય તેના પર સંમતિ ઉભી કરાઈ છે. આરએપીમાં અભ્યાસો પર વધુ ભારે ભાર મૂકવો જરૂરી હતો કારણકે યોગ્ય બેઝલાઇન ડેટાની ગેરહાજરીએ વધુ અભ્યાસો વગર અસરોને ઉકેલવા માટે પગલાં નિર્ધારિત કરવું મુશ્કેલ બનાવ્યું હતું.

¹¹ ભારતમાં મુંદ્રા અલ્ટ્રા મેગા પાવર પ્રોજેક્ટ (Asian Development Bank લોન 2419), 9 માર્ચ 2015 ના રોજ પેનલ વિનંતી 2013/1 ની અનુપાલન સમીક્ષાના અંતિમ અહેવાલનો ફકરો 103 જુઓ.

IV. ઉપચારાત્મક ક્રિયા યોજનાના પ્રથમ નિરીક્ષણના પરિણામો

12. 13 સપ્ટેમ્બર 2016 ના રોજ બોર્ડના પ્રથમ નિરીક્ષણ અહેવાલમાં, સીઆરપીએ નોંધ્યું હતું કે આરએપીના અનુપાલનના પ્રથમ વર્ષ દરમિયાન બોર્ડ દ્વારા મંજૂર થયેલા આરએપી (RAP) ના અનુપાલનમાં નોંધપાત્ર પ્રગતિ કરવામાં આવી છે. ¹² સીઆરપીએ નોંધ્યું હતું કે ADB આ પ્રક્રિયાઓના અનુપાલનમાં સીજીપીએલને ટેકો આપવા માટે સક્રિય રહી છે. સીઆરપીએ મુખ્યત્વે 24 ઓળખાયેલા પગડીયાઓ (માછીમારો) માટે આજીવિકા સુધારણા યોજનાની તૈયારીમાં પ્રગતિ અંગેની ખુશી વ્યક્ત કરી હતી અને અને ADB સર્વેક્ષણમાં સંકળાયેલા તમામ સ્ટાફ દ્વારા કરવામાં આવતા સંપૂર્ણ પ્રયત્નોની નોંધ લીધી. પ્રથમ સીઆરપીના પ્રથમ વાર્ષિક મોનિટરીંગ અહેવાલમાં જણાવ્યું કે આરએપીની પ્રક્રિયા નં. 1, 2, અને 5 આંશિક પાલન હેઠળ છે. આરએપી પ્રક્રિયા નં. 3 અનુપાલન હેઠળ ન હતો અને આરએપી પ્રક્રિયા નં. 4 નું સંપૂર્ણ રીતે પાલન નોંધાયું છે.

V. ઉપચારાત્મક ક્રિયા યોજનાના દ્વિતીય નિરીક્ષણના પરિણામો

13. આ બીજા મોનીટરીંગ અહેવાલ માટે, સીઆરપીએ 21 થી 27 એપ્રિલ 2017 સુધી ભારતનું મિશન હાથ ધર્યું હતું. તેને ફરિયાદીઓ, સીજીપીએલ મેનેજમેન્ટ અને સ્ટાફ, પ્લાન્ટ ખાતે સાઇટની મુલાકાતો, નજીકના બંદર, ¹³ જ્યાં માછીમાર પરિવારો માછીમારીની સીઝન દરમિયાન રહેતા, નજીકના ગામોમાં, અને મોઢવા કિનારાનો સામનો કર્યો છે. સીઆરપી વિવિધ સહભાગીઓ સાથે મળ્યા હતા, જેમ કે એનજીઓએ બંદર માટેના સામાજિક સેવા કાર્યક્રમોના અનુપાલન સાથે આરોપ મૂક્યો હતો. સીઆરપી મોઢવા અને ત્રગડી ગામની ગ્રામીણ વિકાસ સલાહકાર સમિતિઓ(વીડીએસી) ના પ્રતિનિધિઓ સાથે પગડીયાઓના જૂથને પણ મળ્યા હતા, જેઓની વળતર મેળવવા માટે ઓળખાણ કાઢવામાં આવી હતી. જેના પર પગડીયાઓ માટેની આજીવિકા સુધારણા યોજનાનો અનુપાલનનો આરોપ છે. એનજીઓના પ્રતિનિધિ, જે આજીવિકા સુધારણા યોજના માટેના અનુપાલન માટે ટેકો પૂરો પાડે છે, તેને પણ પગડીયાઓ સાથેની બેઠકમાં હાજરી આપી હતી. મોનીટરીંગ મિશનની તૈયારીમાં, સીઆરપીએ આરએપી (RAP) ના અમલીકરણ પર ADB મેનેજમેન્ટ દ્વારા રજૂ કરાયેલા ત્રિમાસિક પ્રગતિ અહેવાલોની સમીક્ષા કરી હતી અને દસ્તાવેજો તેમજ આરએપી હેઠળ તૈયાર કરવામાં આવેલા તમામ તકનિકી અભ્યાસોની દેખરેખ

¹² [https://lnadbg4.adb.org/dir0035p.nsf/attachments/Mundra-1stMonitoring-IN356-16-ForWeb.pdf/\\$FILE/Mundra-1stMonitoring-IN356-16-ForWeb.pdf](https://lnadbg4.adb.org/dir0035p.nsf/attachments/Mundra-1stMonitoring-IN356-16-ForWeb.pdf/$FILE/Mundra-1stMonitoring-IN356-16-ForWeb.pdf)

¹³ બંદર શબ્દનો ઉપયોગ સ્થાનિક સ્તરે થાય છે, જેને દરિયાકાંઠે પોર્ટ અથવા આશ્રયસ્થાન તરીકે ઓળખવામાં આવે છે જ્યાં માછીમારો તેમના વ્યવસાય માટે અમુક હેતુસર કામચલાઉ અથવા કાયમી નિવાસ્થાનો ધરાવે છે અને સમુદાયો સ્થાપી શકે છે.

રાખી હતી. આ મોનીટરીંગ મિશનનું નેતૃત્વ અર્નેટ્રોડ હાર્ટમેન, સીઆરપીના અભ્યો, ડીંગડિંગ ટેંગ અને સીઆરપીના અધ્યક્ષ હેઠળ કરવામાં આવ્યું હતું. જોસેફિના મિરાન્ડા, અનુપાલન સમીક્ષા સમિતિ (ઓસીઆરપી) ના અનુપાલન સમીક્ષા અધિકારીને તાર્કિક રીતે ટેકો પૂરો પાડવામાં આવ્યો છે. તેના મિશન દરમિયાન CRP દ્વારા મળેલ વ્યક્તિઓની યાદી પરિશિષ્ટ 2 માં આપવામાં આવી છે.

આકૃતિ 2 : આગળના ભાગે બાહ્યપ્રવાહ ચેનલ સાથે સીજીપીએલનો પાવર પ્લાન્ટ

સ્ત્રોત :અનુપાલન સમીક્ષા પેનલની

14. નીચે પ્રક્રિયા યોજનાના અમલીકરણની દેખરેખના તેના બીજા વર્ષમાં સીઆરપીના તારણો અને આ પ્રોજેક્ટનું અનુપાલન કરવા માટે CRP ની ટિપ્પણીઓ, નિરીક્ષણ તેમજ સૂચનો ADB મેનેજમેન્ટને રજૂ કરવા માટે વર્ણન કરાયુ છે.

A. માહિતીની સ્પષ્ટતા અને પરામર્શ આયોજન

અનુપાલનની સ્થિતિ: આ રિપોર્ટના સમયે, **ADB** આ પગલાંના આંશિક અનુપાલનમાં છે.

મેનેજમેન્ટની કાર્યયોજના નંબર 1: માહિતીની જાહેરાત અને પરામર્શ આયોજન પર સીઆરપીના તારણોના સંદર્ભમાં **ADB**નું બિનઅનુપાલન સંબોધવાના પગલાં¹

(i) આ ઉટ ફોલ ચેનલ માં થર્મલ ડિસચાર્જ; (ii) પગડિયા માછીમારોની આજિવિકા; (iii) ઉપયોગ પ્રતિબંધો;¹ અને (iv) પરિવેશી હવા ગુણવત્તાના સંદર્ભમાં પ્રોજેક્ટની અસરો સ્થાપવા અને ઉકેલવા માટે આ કાર્યયોજનામાં વિગતો આપવામાં આવી છે તે મુજબ સર્વાંગી અને પારદર્શી હિતધારક પરામર્શો હાથ ધરવામાં આવશે. આ પરામર્શ પ્રક્રિયાના ભાગ રૂપે, અસરગ્રસ્ત પગડિયા માછીમારો ઓળખવામાં આવશે; તેમની આજિવિકા પર માહિતી એકત્ર કરવામાં આવશે અને અસરોનું આકલન કરવામાં આવશે; અને આજિવિકા સુધારણા યોજનામાં આજિવિકા અસરો ઉકેલવા માટેના પગલાં આ કાર્યયોજનામાં વિગતો આપવામાં આવી છે તે મુજબ સ્થાપવામાં આવશે.

(મેનેજમેન્ટની ઉપચારક કાર્યયોજનાના સંપૂર્ણ લખાણ માટે પરિશિષ્ટ 1 જુઓ.)

15. સીઆરપીના અનુપાલન અંગેના તારણો સાથે પ્રક્રિયા નં. 1, સીઆરપીને પ્રથમ મોનીટરીંગ રિપોર્ટ પરથી જાણવા મળ્યું છે કે માહિતી જાહેર કરવામાં અને મસલત કરવા પર મર્યાદિત પ્રગતિ કરવામાં આવી છે. સીઆરપી નો એવો દૃષ્ટિકોણ છે કે પર્યાપ્ત માહિતીનું યોગ્ય પ્રસરણ એ વ્યાપક પરામર્શનો એક અખંડ ભાગ છે, જે આરએપી હેઠળ જરૂરી છે. વ્યાપક પરામર્શ ત્યારે જ શક્ય છે જ્યારે પર્યાપ્ત માહિતીનું યોગ્ય રીતે પ્રસરણ થાય. એપ્રિલ 2015 માં, સીજીપીએલ એ પૂર્ણ થયેલા કેટલાક અભ્યાસો પર પરામર્શ કર્યો હતો. (પ્રથમ સીઆરપી નિરીક્ષણ અહેવાલનો ફકરો 15 જુઓ.) તેના પ્રથમ નિરીક્ષણ અહેવાલમાં, સીઆરપીએ નોંધ્યું હતું કે આ ઉપયોગી બેઠકો હતી વધુમાં એ પણ જણાવ્યું હતું કે "તે પ્રૂરતું નથી કે જાહેર કરવામાં આવેલી સામગ્રી ફક્ત મૌખિક પ્રસ્તુતિમાં બેઠક દરમિયાન એક સમયે ઉપલબ્ધ કરવામાં આવે છે. સીઆરપીને બેઠકમાં જાહેર કરવામાં આવેલી તમામ સામગ્રી સીજીપીએલ અને ADB ની વેબસાઇટ્સ પર જરૂર અપલોડ કરવી જોઈએ જેથી કરીને જે લોકો બેઠકમાં ભાગ લેવા માટે અસમર્થ રહ્યા હતા તેઓ બેઠકમાં જાહેર કરવામાં આવેલા અભ્યાસ અને અન્ય દસ્તાવેજોના સારાંશ સુધી પહોંચી શકે છે." ¹⁴ કમનસીબે, આ સલાહ પર કોઈ અનુપાલન હાથ ધરવામાં આવ્યું નથી. એપ્રિલ 2015 ની બેઠકમાં જાહેર કરવામાં આવેલ સામગ્રીઓ

¹⁴ સીઆરપીનો પ્રથમ મોનીટરીંગ અહેવાલનો ફકરો 15 જુઓ.

જેમાં સ્થાનિક ભાષાઓમાં એનઆઈઓ અભ્યાસનો સારાંશનો, આજીવિકા સુધારણા યોજના અને સીસીપીએલ વેબસાઇટ પર પ્રવેશ પ્રતિબંધનો અભ્યાસ જાહેર કરવામાં આવ્યો નથી તેનો સમવેશ થાય છે. મોનિટરીંગ મિશનના સમય દરમિયાન માત્ર નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ ઓશનોગ્રાફી (એનઆઈઓ)ના અહેવાલને CGPL વેબસાઇટ પર અપલોડ કરવામાં આવ્યો હતો. મોનિટરીંગ મિશન પછી મે 2017 માં, આજીવિકા સુધારણા યોજનાની અંગ્રેજી આવૃત્તિ અપલોડ કરવામાં આવી છે. આરએપી કાર્યવાહી 1 (b) એ પૂછે છે કે, એનઆઈઓ અહેવાલનો સારાંશ સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત થાય છે અને તેમના મંતવ્યો મેળવવા અને નોંધવા માટે રસ ધરાવતા સહભાગીઓ (માછીમાર સહિત) સાથે શેર કરાયો છે. એપ્રિલ 2015 થી, ત્રગડી અને મોઢવા ગામોના પ્રતિનિધિઓ તેમજ પગડિયાઓ સાથે આજીવિકા સુધારણા યોજના પર વધુ પરામર્શ હાથ ધરવામાં આવ્યા છે. અન્ય અભ્યાસો પર, આગળ કોઈ પરામર્શ કરવામાં આવ્યા નથી.

16. પારદર્શિતાનાં કારણોસર, સીઆરપી દ્વારા અગત્યની બાબત શોધવામાં આવી કે આજીવિકા સુધારણા યોજના હેઠળ આવકના નુકસાન માટે વળતર મેળવનાર પગડિયાઓને ઓળખી તેની યાદી સીજીપીએલ વેબસાઇટ પર અપલોડ કરવામાં આવી છે. સીઆરપી આગ્રહ રાખે છે કે કેવી રીતે આ પગડિયાઓને પસંદ કરવામાં આવ્યા છે તે પદ્ધતિની સૂચિ સાથે મળીને સમજાવી જોઈએ અથવા વૈકલ્પિક રૂપે જાહેર કેરવામાં આવેલી આજીવિકા સુધારણા યોજના સાથે સંબંધિત વિભાગોમાં સંદર્ભિત થવું જોઈએ જ્યાં કાર્યપદ્ધતિ સમજાવવામાં આવે છે. ફરિયાદ પ્રક્રિયાનો પણ ઉલ્લેખ કરવો જોઈએ જેથી પગડિયાઓની પસંદગીથી વંચિત રહેલા લોકો સ્થાયી ફરિયાદ પદ્ધતિ હેઠળ ફરિયાદ દાખલ કરી શકે. સીજીપીએલ વેબસાઇટ પર આ માહિતી અપલોડ કરવાની ભલામણ સીઆરપીના પ્રથમ વાર્ષિક મોનિટરીંગ રિપોર્ટમાં કરવામાં આવી હતી. સીઆરપી તેની નોંધ કરે છે કે, તે હજી સુધી પૂર્ણ થયું નથી. સીઆરપીને લોકોના સમૂહ દ્વારા જાણ કરવામાં આવી છે કે, એવું માનવામાં આવે છે કે વળતર મેળવવા માટે પસંદ કરાયેલા ઘણા પગડિયાઓ કે જે માહિતી આપનારના દ્રષ્ટિકોણમાં પૂર્ણ સમય માટે પગડિયા તરીકે કામ કરતા નથી જેથી તેઓ વળતર મેળવવા માટે પાત્ર ન હોવા જોઈએ, જ્યારે અન્ય પગડિયાઓ જે માહિતી આપનારના દ્રષ્ટિકોણમાં વળતર મેળવવા માટે પાત્રતા ધરાવે છે છતાં તેઓને પસંદ કરવામાં આવ્યા નથી. આ બાબતે માટે સીઆરપીનો કોઈ પણ અર્થ નથી. સીઆરપી દ્વારા પદ્ધતિની સમીક્ષા કરવામાં આવી હતી, જેના આધારે પગડિયાઓની ઓળખ થઈ હતી અને આ સર્વેક્ષણની પદ્ધતિથી સંતુષ્ટતા મળી હતી. સીઆરપી એ ચકાસી શકતું નથી કે જે લોકો ઓળખી કાઢવામાં આવ્યાં છે તે યોગ્ય રીતે પસંદ કરવામાં આવેલી પદ્ધતિ પ્રમાણે પસંદ કરવામાં આવે છે. સીઆરપીનો દૃષ્ટિકોણ એ છે કે, પર્યાપ્ત

પારદર્શિતાનાં પગલાંઓ, જેમ કે પદ્ધતિની જાહેરાત અને પગડિયાઓના નામની પસંદગી, પ્રક્રિયાનો એક વિશ્વસનીય પાયો સ્થાપિત કરવા માટે મહત્વપૂર્ણ છે. જો પદ્ધતિ પારદર્શક બનાવવામાં આવે અને જો લોકોની પદ્ધતિ પ્રમાણે પસંદગી કરવામાં આવે તો તેનું પ્રસરણ થાય, અને ફરિયાદ પદ્ધતિની સ્થાપના કરવામાં આવે જેના દ્વારા લોકો પ્રક્રિયાની યોગ્યતા અંગે પ્રશ્ન કરે અને તેઓ ફરિયાદ પદ્ધતિ દ્વારા તેમની ફરિયાદો ઉઠાવી શકે છે.

17. કાર્યવાહી નં. 5 (d) એ નિર્દિષ્ટ કરે છે કે ટેક્નિકલ અભ્યાસનો સારાંશ જે હવાઇ મથકના પ્રોજેક્ટની આસપાસના પીએમ10 સ્તરના પ્રોજેક્ટ માટેના યોગદાનનું મૂલ્યાંકન કરે છે, તેને સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત કરવામાં આવશે અને સ્થાનિક સમુદાયો અને અન્ય સહભાગીઓ સાથે શેર કરવામાં આવશે. ડ્રાફ્ટ અભ્યાસ ફેબ્રુઆરી 2017 માં પૂરો થયો હતો. (જુઓ ફકરો 36.) સારાંશને સ્થાનિક ભાષામાં હજી સુધી પૂર્ણ કરવામાં આવ્યો નથી અને કોઈપણ પરામર્શ હાથ ધરવામાં આવ્યું નથી. CGPL એ ટાટા મુંદ્રા પાવર પ્લાન્ટના એરશેડમાં બેસલાઇન હેલ્થ પ્રોફાઇલ પણ પૂર્ણ કરી છે અને જુલાઈ 2016 માં ADB ને સુપ્રત કરી છે. (જુઓ ફકરો. 42.) સીઆરપી એ ADB મેનેજમેન્ટને સીજીપીએલને સ્થાનિક ભાષામાં સારાંશ તૈયાર કરવા અને સહભાગીઓ સાથેના પરામર્શ કરવા માટે પ્રોત્સાહન આપે છે. સીઆરપીનો દ્રષ્ટિકોણ એ છે કે બંને અભ્યાસોને સીજીપીએલ વેબસાઇટ અને ADB ની વેબસાઇટ પર પોસ્ટ કરવા જોઈએ.

18. તેના પ્રથમ વાર્ષિક મોનીટરીંગ અહેવાલમાં, સીઆરપી એ વ્યક્ત કર્યું હતું કે ADB મેનેજમેન્ટે સીજીપીએલને પરામર્શ પ્રક્રિયામાં ફરિયાદીઓને શામેલ કરવા માટે પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ. ફરિયાદીઓએ સીઆરપીને જાણ કરી હતી કે આવા પ્રકારનું કોઈ પરામર્શ હાથ ધરવામાં આવ્યું નથી. ફરિયાદીઓએ સીઆરપીને જણાવ્યું હતું કે તેઓ આરએપીમાં પરામર્શ માટે પૂર્ણ થયેલા અભ્યાસમાં ક્યાય દેખાણ નથી તેમજ ચિહ્નિત કરવામાં નથી આવ્યા, બીજા કરતા એનઆઈઓ અભ્યાસ કે જેની સીજીપીએલ વેબસાઇટ પર યાદી કરવામાં આવી છે. ફરિયાદીઓએ સીઆરપીને જાણ કરી હતી કે તાજેતરના એક મિશન દરમિયાન એક ADB ના સ્ટાફ સાથે બેઠક યોજાઈ હતી. જૂન 2016 માં ADB ના સ્ટાફ દ્વારા સીઆરપીને (i) આજીવિકા સુધારણા યોજના પર પ્રસ્તુતિઓ (ગુજરાતીમાં) અને વપરાશ પ્રતિબંધો, અને (ii) ગુજરાતીમાં વપરાશ પ્રતિબંધનો સંપૂર્ણ અહેવાલ જે ફરિયાદીઓ સાથે વહેંચવામાં આવ્યો હતો તેની નકલો. અંગે જાણ કરવામાં આવી હતી. ફરિયાદીઓએ પણ પુષ્ટિ આપી હતી કે, તેઓ પોતાની જાતને સીજીપીએલ સાથે કોઈપણ જાતની બેઠક કરાવવા માંગતા નથી. સીઆરપીની એવી ધારણા છે કે અનુપાલન સમીક્ષા પ્રક્રિયામાં

ફરિયાદ કરનારાઓ સંબંધિત સહભાગીદારો છે, જે પરામર્શમાં સામેલ હોવા જોઈએ. સીઆરપી (CRP) દ્વારા એ પણ ઓળખી કાઢ્યું કે ફરિયાદીઓના એક સક્રિય જોડાણની જરૂર છે.

19. જ્યારે સીઆરપી પૂર્ણ અભ્યાસને જાહેર કરવામાં થયેલી મર્યાદિત પ્રગતિ અંગે ચિંતિત છે, ત્યારે સીઆરપી એ નોંધ્યું કે આજીવિકા સુધારણા યોજના હેઠળ વળતર માટે ઓળખાયેલા 24 પગડિયાઓ સાથે સક્રિય રીતે પરામર્શ પ્રક્રિયા ચાલી રહી છે. પ્રાપ્ત થયેલી અહેવાલો પર આધારિત એનજીઓ અને વીડીએસી એ વળતરની ચૂકવણી કેવી રીતે કરવી જોઈએ તે અંગે 24 પગડિયાઓ સાથે સક્રિય રીતે પરામર્શ કર્યા છે. (જુઓ ફકરો. 25.) સીઆરપીના પહેલા વાર્ષિક મોનિટરિંગ અહેવાલમાં નોંધવામાં આવ્યું હતું કે, મોઠવા ત્રગડી ગામોના અધિકારીઓ સાથેના સક્રિય પરામર્શ વળતર માટે હકદાર પગડીયાઓના સમૂહની ઓળખ માટે આજીવિકા સુધારણા યોજનાની પૂર્ણતા પહેલાં હાથ ધરવામાં આવ્યાં છે.

20. અનુપાલન સાથેના સીઆરપીના તારણો કાર્યાત્મક ક્રમાંક 1, સીઆરપી દ્વારા નોંધવામાં આવ્યું કે 24 પગડીયાઓ સાથેના પરામર્શ સિવાય, જે વળતર મેળવવા માટે હકદાર છે તેની જાહેરાત અને પરામર્શના પગલાં અમલમાં મૂકવા માટેની કાર્યવાહીમાં મર્યાદિત પ્રગતિ કરવામાં આવી છે. આમ કાર્યાત્મક ક્રમાંક 1 આંશિક રૂપે પાલન હેઠળ છે. સંપૂર્ણ અનુપાલન પ્રાપ્ત કરવા માટે નીચેના પગલાંઓ અનુસરવા જોઈએ :

- (i) ADB અને સીજીપીએલની વેબસાઇટ્સ પર પોસ્ટ દાખલ કરવી જોઈએ,
- (ii) હવાની ગુણવત્તા પરના તકનિકી અભ્યાસનો સારાંશ સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદ કરો, આ સારાંશને જાહેર કરો અને સંબંધિત સહભાગીદારો સાથે તેની ચર્ચા કરો. ઉપરાંત ADB અને સીજીપીએલની વેબસાઇટ્સ પર સારાંશ જાહેર કરો.
- (iii) જ્યારે આરએપીમાં ખાસ ઉલ્લેખ ન કર્યો હોય, ત્યારે સીઆરપીનો દ્રષ્ટિકોણ એ છે કે હેલ્થ બેસલાઇન સર્વેનો સારાંશ પણ સ્થાનિક ભાષામાં બહાર પાડવો જોઈએ અને તેને ADB અને સીજીપીએલની વેબસાઇટ્સ પર પોસ્ટ કરવો જોઈએ, અને
- (iv) સીઆરપી ભારપૂર્વક સૂચવે છે કે ADB અને સીજીપીએલની વેબસાઇટ્સ સાથે મળીને આજીવિકાનો ટેકો પૂરો પાડવા માટે પસંદ કરાયેલા 24 પગડીયાઓના નામો અને તેને કેવી રીતે પસંદ કરવામાં આવ્યા તે અંગેની સમજૂતી સાથે પોસ્ટ કરવા

માટે ADB મેનેજમેન્ટ CGPL ને પ્રોત્સાહન આપે છે અને ત્યાં ફરિયાદો પણ દાખલ કરી શકાય છે.

B. બાહ્યપ્રવાહ ચેનલમાંથી તાપમાનનું નિર્વહન અને માછીમારોની આજીવિકામાં થતું નુકશાન

અનુપાલનની સ્થિતિ: આ રિપોર્ટના સમયે, ADB આ પગલાના આંશિક અનુપાલનમાં છે.

મેનેજમેન્ટની કાર્યયોજના નંબર 2: આઉટફ્લો ચેનલમાંથી થર્મલ ડિસચાર્જ અને માછીમારોની આજીવિકાને નુકશાન પર સીઆરપીના તારણોના સંદર્ભમાં ADB નું બિનઅનુપાલનનું નિરાકરણ લાવવા માટેનું પગલું.

(a) નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઓસનોગ્રાફી (“એનઆઇઓ”)ની સીજીપીએલ દ્વારા નિયુક્તિ કરવામાં આવી છે અને મોઢવા ક્રીક અને આસપાસના દરિયાઇ વિસ્તારોમાં પ્રોજેક્ટમાંથી થર્મલ ડિસચાર્જની વાસ્તવિક અસરો પર જમીની અવલોકનો હાથ ધરી રહી છે. તેમાં અગાઉ (પ્રોજેક્ટ મંજૂરી પૂર્વે) પર્યાવરણીય ડ્યૂ ડેલિજન્સ દરમિયાન એચઆર વેલિંગફોર્ડ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલા થર્મલ મોડેલિંગના વેલિડેટિંગનો સમાવેશ થશે. એનઆઇઓ આ મોડેલ કન્ફર્મિટી અભ્યાસ પૂર્ણ કરશે.

ડ્રાફ્ટ એનઆઇઓ રિપોર્ટના તારણોની ADB મેનેજમેન્ટ દ્વારા (બાહ્ય નિષ્ણાત દરિયાઇ કન્સલ્ટન્ટને રોકીને) સમીક્ષા કરવામાં આવશે. ADB એનઆઇઓ દ્વારા તૈયાર કરાયેલા ડ્રાફ્ટ અભ્યાસ, જેટલો વહેલો ઉપલબ્ધ થાય તેટલો વહેલો, સમીક્ષા અને ટિપ્પણી માટે સીઆરપીને રજૂ કરશે.

(b) એનઆઇઓ રિપોર્ટનો સારાંશ સ્થાનિક ભાષામાં ભાષાંતર કરવાનો રહેશે અને રસ ધરાવતા પક્ષકારો (માછીમારો સહિત)નો મત મેળવવા અને તેની નોંધ કરવા તેમને આપવાનો રહેશે.

(c) ADB સીજીપીએલ સાથે પરામર્શ કરીને તેના નિષ્ણાત મરિન કન્સલ્ટન્ટની સલાહ સહિત અભ્યાસના પરિણામોની સમીક્ષા કરશે, અને નક્કી કરશે કે કોઈ વધુ પગલા યોગ્ય છે કે કેમ. ADB કોઈ પણ વધુ પગલા માટે સીઆરપીનો સંપર્ક કરશે.

(d) આઉટફ્લો પર ઓટોમેટિક ટેમ્પરેચર મોનિટરિંગ ડિવાઇસના પરિણામો લોકોને સુલભ કરાવાના રહેશે.

(e) ADB (i) ક્રીક અને આઉટફલો ચેનલની નજીકના દરિયાઈ ક્ષેત્રમાં નિયમિત ધોરણે ફૂટ ફિશિંગ કરતા માછીમારોને ઓળખશે; અને (ii) આવા ઓળખાયેલા પગડિયા માછીમારો સાથે પરામર્શ કરીને આજિવિકા સુધારણા યોજના તૈયાર કરવાના ઉદ્દેશ માટે ઓળખાયેલા પગડિયા માછીમારો પર થયેલી કોઈ પણ આજિવિકા અસરનું આકલન કરવા માટે હાલ ચાલી રહેલા ગુણાત્મક અભ્યાસો પર સીજીપીએલને યોગ્ય રીતે સલાહ આપશે. ADB ગુણાત્મક અભ્યાસો અને તેના પરિણામો માટે ટીઓઆર પૂરો પાડશે અને સીઆરપીને તેની સમીક્ષા અને ટિપ્પણી માટે કહેશે.

(f) ADB ડ્રાફ્ટ આજિવિકા સુધારણા યોજનાને નક્કી કરતા અને તેનો અમલ કરતા પહેલાં સીઆરપીને તેની સમીક્ષા અને ટિપ્પણી માટે મોકલશે.

(g) આજિવિકા સુધારણા યોજનાની સમીક્ષા ADB માટે સ્વતંત્ર નિષ્ણાત દ્વારા કરાવવાની રહેશે.

(મેનેજમેન્ટના ઉપચારક પગલાંના સંપૂર્ણ લખાણ માટે પરિશિષ્ટ 1 જુઓ.)

21. અનુપાલન સાથેના સીઆરપીના તારણો કાર્યાત્મક ક્રમાંક 2. એનઆઈઓ અહેવાલ – કાર્યાત્મક સામગ્રી (a)-(c). એનઆઈઓએ 2016¹⁵ માં તેનો અહેવાલ પૂરો કર્યો છે અને સીઆરપીએ તેના પર ટિપ્પણીઓ કરી છે. અભ્યાસના ઉદ્દેશો આ પ્રમાણે હતા : (i) ડિસ્ચાર્જ મુખમાંથી થર્મલ વિક્ષેપ સ્થાપિત કરવા, (ii) પ્રત્યક્ષ માપન દ્વારા ઠંડા પાણીના પ્રવાહને કારણે બાહ્યપ્રવાહ ચેનલમાં અને તેની આસપાસ તાપમાનની ભિન્નતા સ્થાપિત કરવા માટે, અને (iii) ક્ષેત્રના મોનીટરીંગ દ્વારા મોડેલની કાર્યાત્મક પદ્ધતિની પુષ્ટિ કરવા માટે. અભ્યાસ પરથી નિષ્કર્ષ કાઢવામાં આવે છે કે એપ્રિલ 2015 દરમિયાન બાહ્યપ્રવાહ ચેનલના મુખની ફરતે આશરે 600 મીટરના અંતરે નજીકના તાપમાન પ્રાપ્ત થયું છે. અભ્યાસ પરથી એ પણ નિષ્કર્ષ કાઢવામાં આવે છે કે દરિયાઈ પરિસ્થિતિ પર આનો કોઈ પ્રભાવ નથી પડતો. સીઆરપી આ અભ્યાસની પદ્ધતિ અને તેના પરિણામો અંગે ગંભીર અનામત ધરાવે છે અને સીઆરપીના પ્રથમ વાર્ષિક મોનીટરીંગ અહેવાલના ફકરા 19 માં તેની ટિપ્પણીઓનો સારાંશ પ્રસ્તુત કર્યો છે. અભ્યાસના પરિણામો, આસપાસના તાપમાનની અચોક્કસ વ્યાખ્યા પરથી મળે છે અને અભ્યાસનો ડેટા દર્શાવે છે કે 1°C

¹⁵ નેશનલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ ઓશનોલોજી 2016 મોડેલનો માળખાકીય અભ્યાસ અને ચોમાસા પહેલાના સમયગાળા દરમિયાન મુન્દ્રાના કોસ્ટલ પાણીનું સીજીપીએલમાંથી વિસર્જિત થતું કન્કેન્સર ફ્લીંગ પાણીનું મોનીટરીંગ <http://tatapower.om/cgpl-mundra/pdf/NIO-report.pdf> અહીં ઉપલબ્ધ છે.

સુધી તાપમાનના ફેરફાર ચેનલના મુખથી મોઢવા કિનારાઓ સાથે પશ્ચિમ દિશામાં 2 કિ.મી. સુધી અનુભવી શકાય છે. આમ અભ્યાસમાં તારણ કઢાયેલા બાહ્યપ્રવાહ ચેનલના મુખથી 600 મીટરની તુલનામાં તાપમાનની અસરો વધારે હોઈ શકે છે. સૌથી મહત્વની બાબત એ છે કે, એનઆઈઓના અહેવાલમાં નોંધવામાં આવેલા ગાણિતિક મોડેલિંગ તાપમાન વલયના ફેલાવાનું યોગ્ય રીતે વર્ણન કરતા નથી. જ્યાં સુધી ઉન્નત તાપમાન સાથે પાણી ચેનલના મુખ સુધી પહોંચે ત્યાં સુધી પ્રસ્તુત મોડેલના પરિણામો ચેનલની આસપાસ તાપમાનનું પરિવહન દર્શાવતા નથી. આ રીતે, મોડલ બાહ્યપ્રવાહ ચેનલની પશ્ચિમ તરફ ત્રગડી બંદર અને મોઢવા કિનારાઓની નજીકના વિસ્તારોમાં અસરોને માપવામાં નિષ્ફળ જાય છે. આ જ સમયે, તાપમાનની અસરોને માપવા માટે આ વિસ્તારોમાં અપૂરતા માપન પોઇન્ટ ઉપલબ્ધ છે. સીઆરપી એ દરિયાઈ અસરની આકારણી અંગેની પદ્ધતિ પર પણ નિરીક્ષણ કર્યું હતું. (સીઆરપીનો પ્રથમ વાર્ષિક મોનિટરિંગ રિપોર્ટનો ફકરો 20 જુઓ.)

22. સીઆરપી દ્વારા આપવામાં આવેલી ટિપ્પણીઓના અનુસંધાનમાં, સીઆરપી અને ADB ના ટેકનિકલ નિષ્ણાતોએ વધારાના મોનીટરીંગ અને માપન માટે એક પ્રોગ્રામ તૈયાર કર્યો હતો, જે આગળ સ્પષ્ટ કરાશે. (i) પાણીના વિસર્જનને ઠંડુ કરવાના પરિણામે ઉચ્ચ તાપમાનના વિસ્તારની સીમા, અને (ii) નજીકના દરિયાઈ પર્યાવરણ પર થતી ઇકોલોજીકલ અસરો. વધારાના મોનીટરીંગનો અવકાશ સહયોગી પ્રયત્નોમાં તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો અને ADB દ્વારા નવેમ્બર 2016 માં સીઆરપીને સુપરત કરેલ ટેકનિકલ નોંધમાં 'સીજીપીએલ પ્લાન્ટની આગળ તટવર્તીય પાણીમાં પ્રસ્તાવિત થર્મલ અને ઇકોલોજીકલ મોનિટરિંગ' નો સમાવેશ થતો હતો, જેમાં સમીક્ષા અને ટિપ્પણીઓ માટે વધારાના થર્મલ અને ઇકોલોજીકલ મોનિટરિંગ તેમજ માપનનું વર્ણન કરાયું હતું. ત્યાર બાદ તરત જ, સીજીપીએલ એ એનઆઈઓના નિષ્ણાતો અને ADB અને સીઆરપીના નિષ્ણાતો સાથે ચર્ચાઓ કરી અને બીજા રાઉન્ડની વિનંતી કરી, જે માર્ચ 2017 માં યોજાયો હતો. કમનસીબે, સીઆરપીને ADB મેનેજમેન્ટ દ્વારા અને સીજીપીએલ દ્વારા તેના મોનીટરીંગ મિશન દરમિયાન જાણ કરવામાં આવી કે સીજીપીએલ કોઈ વધારાની માહિતી એકત્રિત કરવા અને માપન માટે તૈયાર ન હતું. સીજીપીએલ એ સીઆરપીને માહિતી આપી કે, એનઆઈઓના અભ્યાસની પૂર્ણાવૃત્તિ સાથે, પૂર્ણ થયેલી અસરોના મૂલ્યાંકનો સાથે સંબંધિત તેની જવાબદારીઓ પર વિચારણા કરે છે. સીજીપીએલનો દૃષ્ટિકોણ એ છે કે પર્યાપ્ત પુરાવા છે કે બાહ્યપ્રવાહની ચેનલના ઉચ્ચ તાપમાનની દરિયાઈ જીવવિજ્ઞાન પર કોઈ અસર થતી નથી. વધુમાં સીજીપીએલ એ સીઆરપીને તેના મોનીટરીંગ મિશન દરમિયાન માહિતી આપી હતી કે તે મહિનામાં એક વખત ચેનલના મુખ પર તાપમાનનું મોનીટરીંગ કરે છે, સેન્દ્રીય પદાર્થોનું મોનીટરીંગ કરે છે અને ચેનલમાં એક

પ્રાયોગિક માછલી પકડવાના કાર્યક્રમ સાથે જોડાયેલું છે. જો કે, ADB મેનેજમેન્ટ દ્વારા સીઆરપીને જાણ કરવામાં આવી હતી કે સીજીપીએલ આ મોનિટરિંગ માહિતીને સીઆરપી સાથે વહેંચવા માટે તૈયાર નથી, કેમ કે સીજીપીએલ આને તેમની જવાબદારીના ભાગ રૂપે ગણતું નથી.

23. સ્વચાલિત તાપમાન મોનીટરીંગ ઉપકરણ - પ્રક્રિયા (d). સીજીપીએલ દ્વારા બાહ્યપ્રવાહ ચેનલના વાયર પર સ્વચાલિત તાપમાન મોનીટરીંગ ઉપકરણ સ્થાપિત કરાયું છે, જે પ્રવેશદ્વાર પર જાહેર માહિતી બોર્ડમાં માપનના પરિણામો પ્રદર્શિત કરે છે.

24. આજીવિકા સુધારણા યોજના - પ્રક્રિયા સામગ્રી (e)-(f). સીઆરપી એ 2016 માં આજીવિકા સુધારણા યોજનાની રૂપરેખા મેળવી હતી, જે સિદ્ધાંતમાં સારી રીતે તૈયાર થઈ હતી. સીઆરપીએ આજીવિકા સુધારણા યોજનાની રૂપરેખા પર તેની ટિપ્પણીઓ રજૂ કરી હતી અને સીઆરપીના પ્રથમ વાર્ષિક મોનિટરિંગ અહેવાલ દ્વારા નિરીક્ષણો કરવામાં આવ્યા હતા.¹⁶ સીઆરપીના પ્રથમ વાર્ષિક મોનીટરીંગ અહેવાલમાં નીચે જણાવેલી સીઆરપીની ત્રણ ચિંતાઓ છે.

- (i) આજીવિકા સુધારણા યોજનાની રૂપરેખામાં 24 પગડિયાઓનું નિરૂપણ કરવામાં આવ્યું છે, જે નિયમિતપણે બાહ્યપ્રવાહની સીમાઓમાં રહીને માછીમારી કરે છે અને તેઓને બાહ્યપ્રવાહ ચેનલની આસપાસના 1.5 કિલોમીટરના વિસ્તારના સર્વેક્ષણના આધારે ઓળખી કાઢવામાં આવ્યા હતા, એવું માનવામાં આવે છે કે ચેનલની અસર 1.5 કિલોમીટર પુરતી મર્યાદિત રહેશે. સીઆરપીનો દ્રષ્ટિકોણ એ છે કે આ અસરનો વિસ્તાર કદાચ 1.5 કિલોમીટરની ધારણા કરતા વધારે હોઈ શકે છે, જે વધારાના પ્રવાહો તરીકે છે, જેની એનઆઈઓના અભ્યાસ દરમિયાન ગણના કરવામાં આવી નથી અને તે કદાચ મોઢવા કિનારા પરના તાપમાનમાં પરિણમે છે. (ફકરો 22 જુઓ.) જો વધારાના તાપમાનના પગલાંથી એવું જણાય કે ત્યાં અસર છે, તો આ વિસ્તારોમાં પગડિયાઓ નિયમિત રીતે માછીમારી કરે છે તે જાણવા માટે વધારાના સર્વેક્ષણો હાથ ધરવા જોઈએ, ત્યારબાદ વળતર મેળવવા માટે તેઓનો પગડિયાના જૂથમાં સમાવેશ કરવો જોઈએ.

¹⁶ સીઆરપીનો પ્રથમ મોનીટરીંગ અહેવાલનો ફકરો 24 જુઓ.

- (ii) આજીવિકા સુધારણા યોજના 2012-2016ના સમયગાળા માટે વળતર પૂરું પાડે છે. સીઆરપીનો દ્રષ્ટિકોણ એ છે કે આ સમયગાળા દરમિયાન ચૂકવવામાં આવેલા વળતર ઉપરાંત, વિકાસ અંગેના પગલાંઓના કાર્યક્રમોને આજીવિકા સુધારણા યોજનામાં સમાવિષ્ટ કરવાની જરૂર છે, જે પગડિયાઓને ટેકો પૂરો પાડશે જેથી કરીને તેઓ માછીમારીના અનુભવની સાથે સાથે વધારાની આવક પણ વળતર સ્વરૂપે પ્રાપ્ત કરશે.
- (iii) સીઆરપીનો દ્રષ્ટિકોણ એ છે કે 24 પગડિયાઓના નામો સીજીપીએલની વેબસાઇટ (અને કદાચ ADB વેબસાઇટ) પર પોસ્ટ કરવા જોઈએ અને આ પગડિયાઓને કેવી રીતે પસંદ કરવામાં આવ્યા તે અંગેની પદ્ધતિ પણ સમજાવી જોઈએ.

25. સીઆરપીને જાણ કરવામાં આવી હતી કે ADB અને સીઆરપીના નિષ્ણાતો દ્વારા પ્રસ્તાવિત કોઈપણ વધારાના માપન અને અસરનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે સીજીપીએલ તૈયાર ન હતું, તો સીઆરપી એવું તારણ ન કાઢી શકે કે તમામ અસરગ્રસ્ત પગડિયાઓ ઓળખી કાઢવામાં આવ્યા છે અને તેમને પુરતા પ્રમાણમાં વળતર આપવામાં આવ્યું છે. (ફકરો 23. જુઓ) વધારાના માપન અથવા અન્ય વૈકલ્પિક આકારણી હાથ ધરવામાં આવ્યા પછી જ, નિશ્ચિત થશે કે અસરનું ક્ષેત્ર એનઆઈઓના અભ્યાસમાં ઓળખાયેલા પરિમાણો સુધી મર્યાદિત છે. સીઆરપી એ તેના પ્રથમ વાર્ષિક મોનિટરિંગ અહેવાલ દરમિયાન ઓળખી કાઢેલા 24 પગડિયાઓ માટે વળતર ચૂકવણી અમલમાં મૂકવાની દરખાસ્ત કરી હતી, પરંતુ તે વધારાના પગડિયાઓને લાગુ પડે છે કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે એકત્રિત કરાયેલી વધારાની મોનીટરીંગ માહિતી અને માપન પર આધાર રાખે છે. આવી એકત્રિત કરાયેલી વધારાની મોનીટરીંગ માહિતી અને માપન વગર અસરગ્રસ્ત લોકો માટે પરિણામી આકારણી કરી શકાતી નથી.

26. સીઆરપી એ ADB મેનેજમેન્ટ દ્વારા સુધારેલી "ઓળખાયેલા પગડિયા માછીમારો માટે આજીવિકા સુધારણા યોજના" (એપ્રિલ 2017 ના રોજ) પ્રાપ્ત કરી છે.¹⁷ આ સુધારેલી યોજનામાં પ્લાનની રૂપરેખા અંગેની જોગવાઈનો સમાવેશ થયો છે, પરંતુ અન્યમાં વિકાસના પગલાં માટે લાંબા ગાળાના કાર્યક્રમ પરનો ફકરો ઉમેરાયો છે. સુધારેલી યોજના કાર્યક્રમોમાં બે ઝીંગા ઉછેર

¹⁷ એપ્રિલ 2017 માં સ્વદીપ દ્વારા કોસ્ટલ ગુજરાત પાવર લિમિટેડને મોકલાયેલા ઓળખી કાઢવામાં આવેલા પગડિયા માછીમારો માટે આજીવિકા સુધાર યોજના <https://www.tatapower.com/pdf/cgpl-mundra/livelihood-improvement-plan.pdf>. પર ઉપલબ્ધ છે.

ફાર્મની ઓળખ આપે છે જે અસરગ્રસ્ત પગડિયાઓને લાંબા ગાળાની સહાય પૂરી પાડશે. ઝીંગા ઉછેરને ઇક્વિટી રોકાણો તરીકે સ્થાપવામાં આવશે જ્યાં મોઢવા અને ત્રગડી ગામોના વીડીએસીના તમામ સભ્યો ઇક્વિટી શેર્સ મેળવી શકશે. સીજીપીએલ ઝીંગા ફાર્મમાં મૂડી રોકાણ કરશે. ઝીંગા ફાર્મ બે વીડીએસી દ્વારા ચલાવવામાં આવે છે; અને જો ઝીંગા ફાર્મ નફાકારક નીવડશે, તો તે સમયે, તમામ ઇક્વિટી માલિકોને તેનો લાભઅંશ મળી શકે છે. સીજીપીએલ દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી માહિતી પ્રમાણે જો ઇક્વિટી માલિકોની સંખ્યા મોટી હશે તો બે ઝીંગા ફાર્મમાંના દરેકમાં 100 થી વધુ ઇક્વિટી માલિકો હશે અને ઝીંગા ઉછેર ફાર્મ ખૂબ નફાકારક બનશે તો પણ દરેક માલિકના લાભઅંશ નાના રહેશે. પ્રત્યેક પગડિયાઓને મળતા લાભઅંશની ચૂકવણી અંદાજે વાર્ષિક 32,000 રૂપિયા હશે, જે પગડિયાઓ માટે આવક નુકશાન તરીકે અંદાજ કરવામાં આવી છે. આ ઝીંગા ફાર્મ માત્ર અમુક મજુરોને અને પગડિયાઓને રોજગાર આપશે જેની આ સ્થાન માટે પસંદગી થઈ ન હોય.

27. ઝીંગા ફાર્મમાં ઇક્વિટી ભાગીદારી સિવાય, સુધારેલી આજીવિકા યોજના દર્શાવે છે કે "માછીયારા લોકો સબસિડી પ્રાપ્ત કરે છે જેના માટે તેઓ હકદાર છે તેની ખાતરી કરવા માટે સીજીપીએલ સરકારી એજન્સીઓ સાથે મળીને કામ કરવા માટે પ્રતિબદ્ધ છે, પરંતુ જાગરૂકતાના અભાવને લીધે તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવતો નથી. સરકારી એજન્સીઓ દ્વારા સીજીપીએલ અને વીડીએસી દ્વારા અપાતા લાભોમાં (i) માછીમારી માટેની જાળીઓ, (ii) ઇન્સ્યુલેશન બોક્સ, (iii) સાયકલ, અને (iv) વજન કાંટા વગેરેનો સમાવેશ થાય છે."¹⁸

28. સીઆરપીનું આજીવિકા સુધારણા યોજનાની અમલીકરણની સ્થિતિ પરનું મોનિટરિંગ મિશન સીજીપીએલ મેનેજમેન્ટ અને વળતર મેળવવા માટે હકદાર 24 પગડિયા એમ બન્ને દ્વારા સંક્ષિપ્ત કરવામાં આવ્યું છે, પ્રોગ્રામના અમલીકરણથી વીડીએસી અને એનજીઓ પ્રભાવિત થયા છે. બધા પક્ષોએ સમર્થન આપ્યું હતું કે સંપૂર્ણ વળતર ચૂકવવામાં આવ્યું છે, અંશતઃ રોકડમાં અને અંશતઃ સાધન (માછીમારીની જાળી) તરીકે પગડિયાઓ સંમત થયા છે. વધુમાં, હેલ્થ ફંડમાંથી બે પરિવારોને ચૂકવણી કરવામાં આવી છે. સીઆરપી 2012 થી 2016 ના સમયગાળા માટે આજીવિકા સુધારણા યોજના અંતર્ગત સમયસર વળતર ચુકવણી અંગેના અમલીકરણ વિષે નોંધ કરે છે અને આ વળતરની ચુકવણી સાવચેતીપૂર્વક અમલીકરણ માટે આપવામાં આવેલા ધ્યાનની કદર કરે છે જે આજીવિકા સુધારણા યોજના હેઠળ નોંધાયેલા છે અને મોનીટરીંગ મિશનની બેઠકો દરમિયાન

¹⁸ ફૂટનોટ 17, પેજ 15.

તેની પુષ્ટિ મળી છે. સીઆરપીએલ અને ADB સ્ટાફ તથા મેનેજમેન્ટ બન્નેને અભિનંદન આપવા માટે સીઆરપી ઇરછા વ્યક્ત કરે છે, જેને 2012-2016 ના સમયગાળા દરમિયાન 24 પગડિયાઓને ઝડપી અને યોગ્ય વળતર ચુકવણી માટે ટેકો પૂરો પાડ્યો છે.

આકૃતિ ૩ : સીપીઆરની અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓ સાથેની મુલાકાત

સ્ત્રોત : અનુપાલન સમીક્ષા પેનલની

29. 2012-2016 સમયગાળા દરમિયાન 24 પગડિયાઓ માટે થયેલા વળતર કાર્યક્રમના નિર્ણાયક અમલીકરણ પ્રત્યે સીઆરપી ખુશ છે, જ્યારે સીઆરપીની બે મુદ્દાઓ પર ચિંતા યથાવત છે :

- (i) એનઆઈઓના અભ્યાસ દ્વારા અંદાજીત અસરગ્રસ્ત વિસ્તારનું ક્ષેત્ર મોટું હોવાથી તમામ અસરગ્રસ્ત પગડિયાઓને કદાચ ઓળખવામાં આવી શકે છે. મોઢવા કિનારાની રેખાઓ પર પણ અસર થઈ શકે છે કારણ કે એનઆઈઓના અધ્યયનમાં તેના મોડેલમાં પાશ્વ અસરોનો સમાવેશ થતો નથી. શું મોઢવા કિનારાઓ સાથે તાપમાન પર અસર થાય છે કે તે અંગેના માત્ર વધારાના મોનીટરીંગ અને માપદંડ બતાવશે. જોકે, સીઆરપીને જાણ કરવામાં આવી હતી કે સીજીપીએલને ADB દ્વારા ભંડોળ પૂરું પાડવામાં આવશે તો પણ તે વધારાના મોનીટરીંગ અને માપદંડ હાથ ધરશે નહીં. અને,

- (ii) આજીવિકા સુધારણા યોજના લાંબા ગાળાની વિકાસ પ્રવૃત્તિ માટે ટેકો પૂરો પાડતી નથી, જે પગડિયાઓને વિસર્જન ચેનલની અસરના કારણે પગડિયા માછીમારીની ઓછી ઉપજથી થતી આવકની તુલનામાં આવક મેળવવા માટે સક્ષમ બનાવશે. સુધરેલી આજીવિકા સુધારણા યોજનામાં મોઢવા અને ત્રગડી ગામો માટે ઝીંગા ઉછેર ફાર્મનું આયોજન લાંબા ગાળાના વિકાસ કાર્યક્રમ હેઠળ રજૂ કરવામાં આવે છે. પરંતુ આ ઝીંગા ઉછેર ફાર્મ પગડિયાઓ માટે રોજગારની તકો પૂરી પાડશે નહીં. પરંતુ પગડિયાઓ માટે એક માત્ર લાભ એ છે કે જો ઝીંગા ઉછેર ફાર્મ નફાકારક બનશે અને જો લાભઅંશની ચુકવણી અધિકૃત રહેશે તો ઝીંગા ઉછેર ફાર્મમાં રહેલા તમામ ઇક્વિટી ધારકોને તેનો લાભ મળશે. કારણ કે તમામ વીડીએસી સભ્યો ઇક્વિટી માલિકો બનશે અને દરેક ગામમાં 100 થી વધુ સભ્યો હશે, પરંતુ જો ઝીંગા ઉછેર ફાર્મ નફાકારક નીવડશે તો પણ પ્રત્યેક પગડિયાઓને થતા લાભઅંશની ચુકવણી ઓછી રહેશે. મોટી સંખ્યામાં ઇક્વિટી માલિકોને ધ્યાનમાં લેતા દરેક ઇક્વિટી માલિકને ચૂકવવામાં આવેલા લાભઅંશની ચૂકવણી આજીવિકા સુધારણા યોજનાની રૂપરેખાની ધારણા મુજબ રહેશે તેવું શક્ય નથી, કારણ કે વિસર્જન ચેનલની અસરોના પરિણામે પગડિયા દ્વારા વાર્ષિક આવકમાં ઘટાડો નોંધાયો છે. સીઆરપી એ ઓળખી કાઢ્યું છે કે અમર્યાદિત સમય માટે પગડિયાઓને વાર્ષિક વળતર માટે સીજીપીએલને ચૂકવણી કરવાનું ચાલુ રાખવા માટે કહેવામાં આવતું નથી. પરંતુ એક આજીવિકા કાર્યક્રમ છે, જે ઓછી માછલીની ઉપજ માટે પગડિયાઓને વળતર આપે છે, લાંબા ગાળાના વિકાસ કાર્યક્રમની જરૂર છે, જે પગડિયાઓને કમાણી માટે સક્ષમ બનાવશે તે સમયે રકમનું મુલ્ય નુકશાન થયેલી રકમ કરતા ઘણું વધુ હશે. તે ઉદ્દેશ્ય પ્રાપ્ત કરવા માટે, એક કાર્યક્રમની રચના કરવાની જરૂર છે જે પગડિયાઓ (અથવા ઓછામાં ઓછી એક કે જેમાં પગડિયાનો આગવી રીતે સમાવેશ કરવામાં આવશે) માટે તૈયાર કરવામાં આવશે, જે તેમને સંપૂર્ણ ટેકો પૂરો પાડશે, સપોર્ટ આપશે, ઉદાહરણ તરીકે, માઇક્રોક્રેડિટ અથવા અન્ય તાલીમ અને વિકાસના પગલાં દ્વારા તેઓને સક્ષમ બનાવવામાં આવશે જેથી તેઓ માછીમારીના કામને વધુ અસરકારક રીતે ચલાવી શકશે, (અને આમ વધુ આવક પ્રાપ્ત થશે) અથવા વૈકલ્પિક રોજગાર કમાણીની તકો ઉભી થશે. માત્ર ઇક્વિટી ભાગીદારી યોજનાથી આ ઉદ્દેશ પ્રાપ્ત કરી શકાય નહીં.

30. અનુપાલન સાથેના સીઆરપીના નિષ્કર્ષણ કાર્યાત્મક ક્રમાંક 2. સીઆરપીને લાગે છે કે કાર્યાત્મક ક્રમાંક 2 આંશિક રૂપે તેના પાલન હેઠળ છે. સંપૂર્ણ પાલન સુધી પહોંચવા માટે નીચેના પગલાંઓ લેવાની જરૂર છે :

- (i) એનઆઈઓ અભ્યાસ માટે પગલાંઓ અનુસરો જે ADB દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યા છે અને સીઆરપી સાથે તેની સંમતિ હોય અને બાહ્યપ્રવાહ ચેનલમાંથી થતા પાણીના વિસર્જનને લીધે થતી વધારાના વિસ્તારોમાં તેની અસર છે કે નહીં તે જાણવા માટે પગલાંઓનો અમલ કરવાની જરૂર છે,
- (ii) જો વધારાના વિસ્તારોમાં તેની અસર હોય, તો અસર માટે આ વધારાના વિસ્તારોમાં પગડિયાઓ સક્રિય છે કે કેમ તે સ્થાપિત કરવા માટે સર્વેક્ષણની જરૂર છે, અને
- (iii) આજિવિકા સુધારણા યોજનાને પૂરક આવો એક વિકાસશીલ કાર્યક્રમ હોવો જોઈએ જેથી તેઓ સમય જતા તેમની આવક કમાણી તકો સુધારી શકે. કાર્યક્રમ ઘટકો વ્યાખ્યાયિત કરવા, લક્ષ્યાંકો નિર્ધારિત કરવા અને પ્રગતિ પર નજર રાખવી જરૂરી છે.

C. સ્લજ ટ્રીટમેન્ટ અને નિકાલ

અનુપાલનની સ્થિતિ: આ રિપોર્ટના સમયે, ADB આ પગલાંના અનુપાલનમાં નથી.

મેનેજમેન્ટની કાર્યયોજના નંબર 3: સ્લજ ટ્રીટમેન્ટ અને નિકાલ પર સીઆરપીના તારણોના સંદર્ભમાં ADB નું બિનઅનુપાલન સંબોધવાના પગલાં¹

(a) આ સમસ્યા (ડિસેમ્બર 2013માં) શોધાઈ હતી માટે, ડિમિનરલાઇઝેશન પ્લાન્ટમાંથી આયર્ન ધરાવતા સ્લજને સેગ્રિગેટ કરવા માટે પર્યાવરણની દૃષ્ટિએ સલામત હોય તેવા રસ્તા શોધવા માટે ADB એ સીજીપીએલ સાથે જોડાણ કર્યું છે. સ્લજના સેગ્રિગેશન અને તેના નિકાલ માટેના વિકલ્પો અત્યારે ટેકનીકલ મૂલ્યાંકન હેઠળ છે.

વિકલ્પોના ટેકનીકલ મૂલ્યાંકન પૂર્ણ થયા બાદ, ADB પસંદગીનો વિકલ્પ નક્કી કરતા પહેલાં પસંદગીના વિકલ્પ અંગે સીઆરપી સાથે પરામર્શ કરશે.

(b) સ્લજ ટ્રીટમેન્ટ અને નિકાલ પગલાંનો અમલ કરો અને આયર્ન ધરાવતા સ્લજને દરિયાના પાણીમાં ડિસચાર્જ કરવાનું બંધ કરો..

(મેનેજમેન્ટની ઉપચારક કાર્યયોજનાના સંપૂર્ણ લખાણ માટે પરિશિષ્ટ 1 જુઓ.)

31. ક્રિયા ક્રમાંક 3 સાથે પાલન અંગેના સીઆરપીના તારણો. સીઆરપીના પાલનના સમીક્ષા અહેવાલમાં જાણવા મળ્યું છે કે સીજીપીએલ એ લોખંડના સંદર્ભમાં જરૂરી પાણીની ગુણવત્તાના ધોરણો જાળવી રાખવા માટે ઠંડા પાણીના ડિસચાર્જ દ્વારા મંદનનું કામ કરે છે.¹⁹ પાલન નિરીક્ષણ કામગીરીના સમયે, સીઆરપી એ સીજીપીએલ સાથે સહમત થઈ હતી કે લોખંડયુક્ત કચરાનો નિકાલ ડિસચાર્જ ચેનલમાં કરવામાં આવશે નહીં, પરંતુ સીજીપીએલ એ વિપરીત અભિસરણ રદ લાઈનમાંથી કચરાની લાઈનને અલગ કરશે અને તેને આચ્છાદિત તળાવ સાથે જોડાશે, દરિયામાં કચરાના નિકાલને દૂર કરશે. આ વિકલ્પ સીજીપીએલ દ્વારા અશક્ય જણાયો છે કારણ કે ગુજરાત પ્રદૂષણ નિયંત્રણ બોર્ડ (જીપીસીબી) લોખંડયુક્ત કચરાને આચ્છાદિત તળાવમાં નિકાલ કરવાની મંજૂરી આપતું નથી. સીઆરપી એ તેની બીજી દેખરેખ કામગીરી દરમિયાન ફરીથી જીપીસીબી સાથે બેઠક યોજી હતી અને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે પ્રોજેક્ટની ડિસેલિનાઇઝેશન સુવિધા દ્વારા ડિસચાર્જ કરવામાં આવતો લોખંડયુક્ત કચરો એ રાષ્ટ્રીય પર્યાવરણીય કાયદાઓ અને નિયમો હેઠળ રસાયણો અથવા જોખમી

¹⁹ ફૂટનોટ 10, ફકરા 67 અને 68.

કચરા તરીકે વર્ગીકૃત નથી. તેથી, ડિસ્ચાર્જ માર્ગમાં લોખંડયુક્ત કચરાના નિકાલની મંજૂરી છે. તદનુસાર, સીઆરપીએ આ કાર્ય વિષયને બંધ કરવાનો નિર્ણય કર્યો.

32. ક્રિયા ક્રમાંક ૩. સાથેના પાલન અંગે સીઆરપીનું નિષ્કર્ષ. કાર્ય વિષય બંધ છે.

D. સુલભતા પ્રતિબંધો

અનુપાલનની સ્થિતિ : ADB આ કાર્યોમાં સંપૂર્ણ રીતે અનુપાલન હેઠળ છે.

મેનેજમેન્ટની કાર્યયોજના નંબર 4: સુલભતા પ્રતિબંધો પર સીઆરપીના તારણોના સંદર્ભમાં ADBનું બિનઅનુપાલન સંબોધવાના પગલાં¹

- સીઆપીના તારણો બાદ, ADB ની તપાસો સૂચવે છે કે, સીજીપીએલ દ્વારા લેવામાં આવેલા પગલાં (અસરગ્રસ્તોને ઓળખવા અને તેમની સાથે પરામર્શ તેમજ આવા ઉપયોગ પ્રતિબંધોની અસરો ઉકેલવા માટે લીધેલા પગલાં સહિત) ત્રગાડી બંદરના ઉપયોગ પ્રતિબંધોની અસરોને યોગ્ય રીતે ઉકેલે છે. ADB આ તારણો સીઆરપીને તેની સમીક્ષા અને ટિપ્પણીઓ માટે મોકલશે.
- સુલભતા પ્રતિબંધો અંગે ADB ના તારણોને સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત કરવામાં આવશે સંબંધિત હિતધારકો સાથે પરામર્શ કરવામાં આવશે.
- ADB ના તારણો પર સીઆરપીના મંતવ્યોને આધારે, જો કોઈ વધુ પગલાંની આવશ્યકતા હોય તો, આવા પગલાં ADB દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે. ADB આ વા પગલાંનો અમલ સુનિશ્ચિત કરશે.
- ચોમાસા દરમિયાન અવરોધ વગર ઉપયોગ માટે ત્રગાડી બંદર તરફના એક્સેસ રોડની સપાટી ગુણવત્તા જાળવવામાં આવશે.

(મેનેજમેન્ટની ઉપચારક કાર્યયોજનાના સંપૂર્ણ લખાણ માટે પરિશિષ્ટ 1 જુઓ.)

33. ક્રિયા ક્રમાંક 4 સાથે પાલન અંગેના સીઆરપીના તારણો. પ્રથમ સીઆરપી વાર્ષિક દેખરેખ અહેવાલ, જે સંપૂર્ણ પાલનમાં આ કાર્ય વિષયને માનવામાં આવે છે, તે મુજબ વર્તમાન સ્તરે સેવાઓ (એટલે કે પીવાના પાણી, આરોગ્ય અને શિક્ષણ સેવાઓ) ને પૂરી પાડવામાં આવે છે. ત્રાગાદી સમુદાયના પર્યાપ્ત સ્તરે માછીમારો અને માર્ગની સપાટી પર્યાપ્ત રીતે જાળવી રાખવામાં આવે છે. સીઆરપીએ સમુદાયની મુલાકાત લીધી અને સંખ્યાબંધ પરિવારો સાથે વાત કરી. સીઆરપી એ એનજીઓ સાથે પણ મુલાકાત લીધી હતી જે સીજીપીએલ દ્વારા સામાજિક સેવાઓના પ્રોગ્રામના અમલીકરણ સાથે આલિષ્ટ કરવામાં આવે છે. સીઆરપી (CRP) એ વધતા મુસાફરીના સમયની ભરપાઈ માટે સામાજિક સેવાઓને પર્યાપ્ત શોધી કાઢ્યું છે, જે સમુદાયને લાંબા પ્રવેશ માર્ગથી પરિણમે છે. સીઆરપી એ સ્વીકાર્ય સ્થિતિમાં પ્રવેશ માર્ગ શોધી કાઢ્યો છે જેથી સમુદાય વાહનની મુસાફરી કરી શકે. પરિવારો કે જેમણે સીઆરપી દ્વારા સમુદાય ખાતેની મુલાકાત દરમિયાન સંપર્ક કર્યો હતો તે વાત પુષ્ટિ કરી હતી કે સીજીપીએલ એ માછીમારીના સમય દરમિયાન સમુદાય ખાતે વસતા માછીમાર પરિવારોને અનેક સેવાઓ પૂરી પાડે છે અને તેમની પ્રશંસા વ્યક્ત કરી છે.

આકૃતિ 4: ત્રાગાદી બંદરના પ્રવેશ માર્ગનો ભાગ

સ્ત્રોત : અનુપાલન સમીક્ષા પેનલની કચેરી

34. ક્રિયા ક્રમાંક 4 સાથેના પાલન પર સીઆરપીનું નિષ્કર્ષ. આ કાર્ય વિષય સંપૂર્ણપણે તેની સાથે પાલન કરે છે.

E. પરિવેશી હવા ગુણવત્તા

અનુપાલનની સ્થિતિ: આ રિપોર્ટના સમયે, ADB આ પગલાંના આંશિક અનુપાલનમાં છે

મેનેજમેન્ટની કાર્યયોજના નંબર 5: પરિવેશી હવા ગુણવત્તા પર સીઆરપીના તારણોના સંદર્ભમાં ADBનું બિનઅનુપાલન સંબોધવાના પગલાં

- હવા ગુણવત્તા મોનિટરિંગ (જેમાં પ્રોજેક્ટના એરશેડમાં તમામ ગામડાઓ ખાતે 10 મોનિટરિંગ સ્ટેશન્સનો સમાવેશ થાય છે) એપ્રિલ 2014માં સ્થાપાવમાં આવ્યું હતું અને તે બે વર્ષ સુધી ચાલુ રહેશે.
- વાયુ પ્રદૂષણ (PM₁₀ અને PM_{2.5}) સાથે સંકળાયેલ સ્વાસ્થ્ય અસરોની ચકાસણી માટે પ્રોજેક્ટની આસપાસ ગામોમાં એક અભ્યાસ હાથ ધરો.
- કણો સંદર્ભમાં, પ્રોજેક્ટના એરશેડની અંદર પરિવેશી પીએમ₁₀ સ્તરોમાં પ્રોજેક્ટનું યોગદાન સુનિશ્ચિત કરવા માટે ટેકનીકલ અભ્યાસ હાથ ધરવામાં આવશે (ADB સાથે પરામર્શમાં સ્વતંત્ર કન્સલ્ટન્ટ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવશે).

(મેનેજમેન્ટની ઉપચારક કાર્યયોજનાના સંપૂર્ણ લખાણ માટે પરિશિષ્ટ 1 જુઓ.)

35. ક્રિયા નં 5 સાથેના પાલન અંગેના સીઆરપીના તારણો. ADB એ ટાટા મુંદ્રા પ્લાન્ટના 10 કિ.મી.ની અંદર વ્યાપક હવાની ગુણવત્તા, સ્ટેક ઉત્સર્જન અને મેટ્રોલોજીકલ માપદંડનું વિશ્લેષણ કર્યું છે. સીઆરપીએ 10 માર્ચ 2017 ના રોજ ADB તંત્રને તેની ટિપ્પણીઓ પ્રસ્તુત કરી છે. આ અભ્યાસમાં વ્યાપક હવાની ગુણવત્તા અને સ્ટેક ઉત્સર્જનનો સહસંબંધ વિશ્લેષણ પણ સામેલ છે. અભ્યાસ દર્શાવે છે કે સીજીપીએલ પ્લાન્ટની આસપાસમાં PM₁₀ સ્તરોનો નોંધપાત્ર વધારો થયો છે. છેલ્લા 10 વર્ષ (2006-2015) માં ટુંડા અને ત્રાગદી ગામોમાં PM₁₀ વાર્ષિક સરેરાશ 25% જેટલો વધ્યો છે. મોટા કંદગરા માટે, ટકાવારી વધારો 46% જેટલો વધારો હતો. સીજીપીએલ પ્લાન્ટની તરત જ પછી આવેલ વાંધ ગામ એ તમામ સમય દરમિયાન PM₁₀ ઉત્સર્જન દ્વારા અને મુખ્યત્વે સીજીપીએલ પ્લાન્ટના ફ્યુજિટિવ ઉત્સર્જન સ્ત્રોતોમાંથી અને સીજીપીએલ પ્લાન્ટથી 1.5 km દૂર આવેલ અન્ય સંલગ્ન ઉદ્યોગોમાંથી સૌથી સીધું અસરગ્રસ્ત છે. જો કે, આ અહેવાલમાં જણાવાયું છે કે PM₁₀ ઉત્સર્જનનો પ્રાથમિક સ્ત્રોત સ્થાનિક સ્ત્રોતો છે અને સીજીપીએલ પ્લાન્ટ નથી. વાંધ ગામ માટે સીજીપીએલ કોલસો વિવિધ સમય માટે માપવામાં આવેલા PM₁₀ કેન્દ્રીકરણના 8% -17%

વચ્ચે યોગદાન આપવાની ધારણા છે. સ્ટેક ઉત્સર્જન માટે, આ અહેવાલમાં નોંધવામાં આવ્યું છે કે સીજીપીએલના યોગદાનમાં એરશેડની રકમ 0.4% -4.9% જેટલી નીચી છે.

36. સીઆરપી અસરોના મૂલ્યાંકન માટે લાગુ પદ્ધતિ સાથે સહમત થાય છે. જો કે, સીઆરપી એ માહિતીની નબળી ગુણવત્તા વિશે ચિંતિત છે કે જેના પર મૂલ્યાંકનો આધારિત છે. અપૂર્ણ ડેટા સ્રોતને જોતાં, અભ્યાસના પરિણામો અવિશ્વસનીય હોઈ શકે છે. અહેવાલ સ્વીકારે છે કે મોટેભાગે સપ્તાયર તરફથી અપૂરતા સમર્થનને કારણે, સ્થગિત નાની બાબતો પરની કલાકદીઠ માહિતી માટે ખૂબ ઊંચા સાધનનું ડાઉનટાઇમ જોવામાં આવ્યું હતું. સીજીપીએલ પાસે એક દ્વિ-ઉષ્ણતાવાહક નળી અને અન્ય ત્રિ-ઉષ્ણતાવાહક નળી સ્ટેક અને અદાણી પાવર લિમિટેડ પાસે 3 દ્વિ-ઉષ્ણતાવાહક નળી અને 1 ત્રિ-ઉષ્ણતાવાહક નળી સ્ટેક છે. સીજીપીએલ દ્વારા સ્ટેક કીટ માપાંકન કામગીરી દરમિયાન ઘણાં ડાઉનટાઇમ હતા જેના કારણે PM_{10} ડેટા માટે કલાકદીઠ ઉત્સર્જનમાં મોટા પ્રમાણમાં ઘટાડો થયો હતો. સાધનના ડાઉનટાઇમને લીધે, PM_{10} માટે કલાકદીઠ ઉત્સર્જન ડેટાની ખૂબ ઊંચી ટકાવારી ઉપલબ્ધ ન હતી. સ્ટેક ઉત્સર્જન ડેટામાં તફાવતના ગુણાંકના મૂલ્યમાં ઊંચી વધઘટને કારણે, પ્રમાણભૂત હવાના અસરના મૂલ્યાંકન અભ્યાસ માટે સરેરાશ ઉત્સર્જન ડેટા ધ્યાનમાં લેવાવો જોઈએ નહીં. સીઆરપીનો મતલબ એ છે કે આવા પ્રમાણભૂત સહસંબંધ અસરનું મૂલ્યાંકન ડેટા સાથે કરવામાં આવે છે જ્યાં મોટા પ્રમાણમાં ડેટા તફાવત હોય છે, તે વિશ્વસનીય પરિણામો ઉત્પન્ન થવાની સંભાવના નથી.

37. ડેટા પર વ્યક્ત સબંધોના દૃષ્ટિકોણમાં, સીઆરપી દ્વારા એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે હવાની ગુણવત્તાના અભ્યાસના પરિણામોને વધુ ચકાસણી કરવાની જરૂર છે. વધુમાં, સીઆરપી નોંધે છે કે સીજીપીએલ કોલસાના યાર્ડ અને સ્ટેક્સ એ વાંધ, ટુંડા, અને સીજીપીએલ મુખ્ય દ્વાર ખાતે શિયાળા અને ચોમાસા પછીના સમય દરમિયાન PM_{10} કેન્દ્રીકરણ માટેનો મહત્ત્વનો ફાળો છે. ઉનાળાની ઋતુમાં, વાંધ ગામ ખાતે PM_{10} કેન્દ્રીકરણ લગભગ સમાન છે. આ પરિણામો દર્શાવે છે કે પવન અવરોધ નિર્માણ થયો છે તે ફ્યુજીટીવ ઉત્સર્જન પર થોડી શાંતિની અસર છે. તેથી, ખૂબ જ ઊંચા PM_{10} ઉત્સર્જનથી વાંધ ગામના સંરક્ષણ માટે સીજીપીએલ દ્વારા વધારાના ઉપાયના પગલાંની જરૂર છે.

38. સીઆરપી નોંધે છે કે અભ્યાસના સારાંશનું સ્થાનિક ભાષામાં ભાષાંતર કરવાની જરૂર છે અને સ્થાનિક સમુદાયો અને અન્ય શેરહોલ્ડરો સાથે વહેંચવામાં આવે છે. દેખરેખ કામગીરીના સમયની જેમ, અભ્યાસનાં પરિણામો શેરહોલ્ડરો સાથે વહેંચવામાં આવ્યા નથી અને તેમના મંતવ્યો ધ્યાનમાં લેવામાં આવતા નથી.

39. સીજીપીએલ એ હવાની ગુણવત્તાની દેખરેખ રાખવાનું ચાલુ રાખે છે. જો કે, હવાની ગુણવત્તાનો અભ્યાસ હવાની ગુણવત્તા પર દેખરેખની કામગીરી તેમજ અહેવાલને કેવી રીતે આયોજિત કરવામાં આવે તે અંગેની ભલામણ કરે છે. અભ્યાસમાં એવો પણ આગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે કે હવાની ગુણવત્તાની દેખરેખ પર તૃતીય પક્ષની વાર્ષિક ઓડિટનું સંચાલન કરવામાં આવે છે. સીઆરપી સૂચવે છે કે આ ભલામણોને હવાની ગુણવત્તાની દેખરેખના સુધારવા માટે ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે.

40. વધુમાં સીજીપીએલ એ સીજીપીએલ પાવર પ્લાન્ટના એરશેડમાં હવાની ગુણવત્તાને સાપેક્ષ બેસલાઇન સ્વાસ્થ્યની પ્રોફાઇલનું સંચાલન કર્યું છે.²⁰ સમીક્ષા માટે સીઆરપીમાં રજૂ કરવામાં આવેલા અભ્યાસમાં એક બેઝલાઇન અભ્યાસ છે જેનો હેતુ (i) સ્વાસ્થ્ય બેઝલાઇન ડેટા બનાવવો; (ii) 4 વર્ષથી ઓછી ઉંમરના બાળકો અને 50 વર્ષથી વધુ ઉંમરના પુખ્ત વયના લોકોમાં શ્વસન રોગોના પ્રસારનું મૂલ્યાંકન; (iii) 40 વર્ષ અને તેથી વધુની વસ્તીમાં લોકોમાં રક્તવાહીનીના રોગોનો પ્રસાર કરવો; (iv) મૃત્યુ તરફ દોરી ગયેલી લક્ષણોના સંભવિત કારણો સમજવા, અને (v) ભવિષ્યમાં, નજીકના પાવર પ્લાન્ટ્સના ઉત્સર્જનની સ્વાસ્થ્યની અસરોને માપવા માટે સક્ષમ થવું. તેની ડિઝાઇનમાં, આ અભ્યાસ આમ આરએપીની ક્રિયા નં. 5 (b) માટે સંપૂર્ણપણે જવાબદાર નથી, જે PM₁₀ અને PM_{2.5} સંબંધિત સ્વાસ્થ્યની અસરોની ચકાસણી કરવા અભ્યાસ માટે આવશ્યક છે. આરએપી એ PM_{2.5} અને PM₁₀ સાથે સંકળાયેલ રોગોને લગતી અસરના મૂલ્યાંકન માટે આવશ્યક છે. અભ્યાસ પૂર્ણ કરવામાં મુખ્યત્વે એક સ્વાસ્થ્ય બેઝલાઇન છે, જે એરશેડની બહારના નિયંત્રણ જૂથની તુલનામાં એરશેડની વસ્તીના સ્વાસ્થ્યની સ્થિતિ પર પૂરા પાડવામાં આવેલા કેટલાક અવલોકનો છે. સીજીપીએલ એ તેને પ્રથમ બેઝલાઇન પૂર્ણ કરવું જરૂરી માન્યું. સીજીપીએલનો દૃષ્ટિકોણ છે કે, અનુવર્તી અભ્યાસમાં અસરોનું મૂલ્યાંકન થવું જોઈએ જે 5 વર્ષમાં કામચલાઉ આયોજન કરવામાં આવે છે.

²⁰ તાલીમ રિસર્ચ ફાઉન્ડેશન, 22 જુલાઈ 2016 ના રોજ સીજીપીએલ પાવર પ્લાન્ટના એરશેડમાં હવાની ગુણવત્તાના અર્થમાં બેસલાઇન હેલ્થ પ્રોફાઇલ.

41. તેની ટિપ્પણીઓમાં, સીઆરપી એ ખૂબ જ મર્યાદિત નમૂનાના કદ અંગે ચિંતા વ્યક્ત કરી હતી, ખાસ કરીને બાળકોના શ્વસન રોગોના સંદર્ભમાં. 2 નિયંત્રણ ગામડાઓમાં 2 બાળકોની તુલનામાં એરશેડ વાળા ગામોમાં શ્વસન રોગોથી અસરગ્રસ્ત માત્ર 14 બાળકોની ઓળખ થઈ હતી. શ્વસન રોગો દ્વારા અસરગ્રસ્ત ઓળખાયેલ 14 બાળકો પૈકી, માત્ર 7 બાળકોની તબીબી તપાસ કરવામાં આવી હતી. આ નમૂનાનું કદ ખૂબ જ નાનું છે અને મજબૂત તારણોને દોરે છે અને એક બેઝલાઇન સ્થાપિત કરે છે. PM_{10} અને $PM_{2.5}$ ના ઉચ્ચ સ્તરોની સૌથી વધુ તાત્કાલિક સ્વાસ્થ્ય અસર યુવાન અને વૃદ્ધ લોકોમાં શ્વસન રોગોના કારણે આ અનિચ્છનીય છે. ખૂબ નાના નમૂનાનું કદ એ સ્વાસ્થ્યની બેઝલાઇન તરીકે અભ્યાસની ઉપયોગીતાને મર્યાદિત કરશે અને એરશેડની બહાર રહેતા નિયંત્રણ જૂથ સાથે એરશેડમાં રહેતી વસતીની સ્વાસ્થ્યની સ્થિતિની સરખામણી કરીને પ્રારંભિક તારણોને દોરવા માટે અભ્યાસની ઉપયોગીતાને મર્યાદિત કરશે.

42. સીઆરપીનો દ્રષ્ટિકોણ છે, કે સ્વાસ્થ્ય સર્વેક્ષણમાં, વાંધ, ત્રાગદી અને ટુંડા ગામોને ખાસ ધ્યાન આપવાની જરૂર છે, જે ઉચ્ચ PM_{10} ની અસરો સાથેની હવાની ગુણવત્તાના અભ્યાસમાં બધાને નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યા છે. જેમ રેન્ડમ સ્ટરીકરણ તકનીકો સ્વાસ્થ્ય અભ્યાસમાં લાગુ કરવામાં આવી છે, તેમ વાંધ ગામમાં શ્વસન રોગોથી અસરયુક્ત કોઈ પણ બાળક મળ્યો નથી, કારણ કે વાંધ ગામની વસ્તીની સંખ્યા ઓછી છે અને તેથી સર્વેક્ષણ માટે પસંદ કરેલ જૂથ બહુ નાનું હતું. પરંતુ સ્પષ્ટ રીતે PM_{10} દ્વારા વાંધ ખૂબ અસરગ્રસ્ત છે અને તે ખુબજ અશક્ય છે કે શ્વસન રોગોથી પીડાતા કોઈ એવા બાળકો નથી કે જે ઉચ્ચ PM_{10} સ્તરથી પરિણમે છે. સીઆરપીનો દ્રષ્ટિકોણ છે કે, વાંધ ગામમાં અને શક્યતઃ ત્રાગદી અને ટુંડા ગામોમાં લોકોની સ્વાસ્થ્ય સ્થિતિ માટે ખાસ દેખરેખ કાર્યક્રમ પણ હાથ ધરવામાં આવે છે. સીઆરપી એ એવી ભલામણ કરી છે કે આશરે 5 વર્ષમાં અપગ્રેડ સ્વાસ્થ્ય સર્વેક્ષણ હાથ ધરવાથી, જે મોટા પ્રમાણમાં નમૂનાના કદ સાથે કામ કરશે, તે આરોગ્ય સ્થિતિનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે યોગ્ય સાધન છે અને એરશેડમાં રહેતા લોકો માટે અસરો છે. પરંતુ સીજીપીએલ પ્લાન્ટના ઉત્સર્જનથી એરશેડમાં રહેલા બધા ગામડાઓ પર સરખી અસર થતી નથી, વધુમાં 5 વર્ષમાં હાથ ધરાયેલા આ સામાન્ય અનુવર્તી સ્વાસ્થ્ય સર્વેક્ષણમાં, ઓછામાં ઓછા એક ખાસ આરોગ્ય નિરીક્ષણ કાર્યક્રમની સ્થાપના કરવાની જરૂર છે. વાંધ ગામ માટે, જે શ્વસન રોગોના બનાવોનું દેખરેખ કરશે જે ઉચ્ચ PM_{10} અને $PM_{2.5}$ સ્તરો દ્વારા પ્રેરિત છે.

43. ક્રિયા ક્રમાંક 5 સાથેના પાલન અંગેનો સીઆરપીનો નિષ્કર્ષ. આ ક્રિયા વિષય આંશિક પાલનમાં છે. પૂર્ણ પાલન મેળવવા માટે, નીચેના પગલાંઓ લેવા જોઈએ:

- i. સીઆરપી દ્વારા રજૂ કરાયેલ ટિપ્પણીઓને સમાવિષ્ટ, 'ટાટા મુંદ્રા પ્લાન્ટ પર 10 કિ.મી.ના અંતરની અંદર' વ્યાપક હવા ગુણવત્તાનું વિશ્લેષણ, સ્ટેક ઉત્સર્જન અને મેટ્રોલોજિકલ માપદંડ 'નામના અભ્યાસના પરિણામ અને તારણો પર વધુ ચકાસણી.
- ii. સ્થાનિક ભાષામાં અભ્યાસનો સારાંશ; સ્થાનિક વસ્તી અને સંબંધિત શેરહોલ્ડરો સાથે સારાંશ અને વિચારણાનું વિતરણ; સીજીપીએલ અને ADBની વેબસાઇટ્સ પર અભ્યાસના સારાંશની પોસ્ટ કરવી;
- iii. સીજીપીએલ પ્લાન્ટ દ્વારા કોલસાના યાર્ડથી થતી અસર ઘટાડવા વધારાના ઉપાયના પગલાંનું અમલીકરણ અને વાંધ ગામ પર સ્ટેક ઉત્સર્જન PM₁₀ સુધી ઘટાડવું;
- iv. સીજીપીએલ હવાની ગુણવત્તાની દેખરેખ અને રિપોર્ટિંગને સુધારવા માટે હવાની ગુણવત્તાના અભ્યાસની ભલામણોનું અમલીકરણ;
- v. પર્યાપ્ત નમૂનાના કદનો ઉપયોગ કરીને 5 વર્ષની મુદત સાથે PM₁₀ અને PM_{2.5} ની સ્વાસ્થ્ય સંબંધિત અસરોનું માપન કરવા માટે અનુવર્તી સ્વાસ્થ્ય સર્વેક્ષણનું અમલીકરણ,; અને
- vi. વાંધ ગામમાં શ્વસન રોગો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને વિશિષ્ટ આરોગ્ય દેખરેખ.

VI. નિષ્કર્ષ

44. આ બીજા વાર્ષિક દેખરેખ અહેવાલમાં સીઆરપી નોંધે છે કે કાર્યવાહી વસ્તુઓ 5 (હવાની ગુણવત્તા અને સંબંધિત સ્વાસ્થ્ય પર અસર)ના અમલીકરણમાં વધુ પ્રગતિ કરવામાં આવી છે. બે મહત્વપૂર્ણ અભ્યાસોનાં ડ્રાફ્ટ્સ પૂર્ણ થઈ ગયા છે, એક, સીજીપીએલના 10 કિ.મી.ના અંતર્ગત, વ્યાપક હવા ગુણવત્તાનું વિશ્લેષણ, સ્ટેક ઉત્સર્જન અને મેટ્રોલોજિકલ માપદંડ, અને, બીજું, સીજીપીએલના એરશેડમાં હવાની ગુણવત્તાના સાપેક્ષમાં બેઝલાઇન સ્વાસ્થ્ય પ્રોફાઇલ. આ ડ્રાફ્ટ અભ્યાસ પૂર્ણ થવાથી સીઆરપી ખુશ છે, સીઆરપી એ તેની ટિપ્પણીઓ પૂરી પાડી છે અને સીઆરપીના અવલોકનોનો સમાવેશ કરીને સુધારેલા અભ્યાસોને આગળ ધપાવ્યું છે, અને ADB અને સીજીપીએલ વેબસાઇટ્સ દ્વારા સ્થાનિક ભાષામાં અભ્યાસના સારાંશનો પ્રસાર કર્યો છે.

45. ક્રિયા વિષય 2 મુજબ, સીઆરપી એ 2012 અને 2016 ના સમયગાળા માટેના 24 પગાદીયાને આપેલા વળતર કાર્યક્રમના નિર્ણાયક અમલીકરણથી ખુશ છે. સીઆરપીને આપવામાં આવેલી માહિતીના આધારે, અમલીકરણ વ્યવસાયિક અને વ્યાપક રીતે સીજીપીએલ અને ADB સ્ટાફ અને મેનેજમેન્ટ બંને માટે આ સમયસર અમલીકરણ માટે પ્રશંસા વ્યક્ત કરવા ઈચ્છે છે. સીઆરપી એ ચિંતિત છે કે 2016 થી આગળના સમયગાળા માટે પગાદીયા માછીમારીમાંથી આવકની પૂર્વધારણાને બદલવા માટે આવક કમાણીની તકો ઊભી કરવા માટે તેમને પરવાનગી આપવા માટે કોઈ વિકાસક્રમ તૈયાર કરવા માટે કોઈ સમજૂતી સુધી પહોંચી શકાશે નહીં. સીઆરપીનો દૃષ્ટિકોણ એ છે કે એક શ્રીમ્પ ફાર્મમાં ઇક્વિટી શેરહોલ્ડિંગ - જો ખૂબ જ નફાકારક હોય તો - મોટાભાગના ઇક્વિટી માલિકોના કારણે, આવકના આગમન માટે પગાદીયાની ભરપાઈ નહીં કરે, નુકસાન ભરપાઈ કરવા માટે ચૂકવવામાં આવતા ડિવિડન્ડ પૂરતા નહીં હોય. સીઆરપી આ રોકાણને પગાદીયા તરફના વિકાસલક્ષી રોકાણ તરીકે ધ્યાનમાં લેતા નથી જે તેમને વૈકલ્પિક આવક મેળવવા માટે સશક્ત બનાવશે. એનઆઈઓ અભ્યાસમાં પૂરક વધારા માટે વધારાના માપ અને મૂલ્યાંકનો હાથ ધરવા માટે કરારની અછત વિશે સીઆરપી વધુ નિરાશાજનક છે. થર્મલ ડિસ્ચાર્જ સિસ્ટમની અસરોની સંપૂર્ણ હદને માપવા માટે આવું માપ આવશ્યક છે. સીઆરપી નોંધે છે કે ADB સ્ટાફ અને મેનેજમેન્ટે અતિરિક્ત દેખરેખ અને માપનો પ્રોગ્રામ મૂકવા માટે નોંધપાત્ર પ્રયત્નો કર્યા છે અને ADB એ આવા વધારાના માપન ભંડોળની ઇચ્છા વ્યક્ત કરી છે. આરએપીના અમલીકરણમાં ADB દ્વારા કરવામાં આવેલી પ્રગતિનું મૂલ્યાંકન કરવું એ સીઆરપીનું કાર્ય છે એમ સીઆરપી આ બીજા વાર્ષિક દેખરેખ અહેવાલમાં નોંધવા ઈચ્છે છે, તેવું માનવામાં આવે છે કે ADB એ ક્રિયા પગલાઓ 2 (a-c) પર આગળ વધવા માટે મહત્વપૂર્ણ પ્રયત્નો કર્યા છે.

46. ક્રિયા વિષય 3 મુજબ સીઆરપી નોંધે છે કે જીપીસીબી દ્વારા એવી ખાતરી આપવામાં આવી છે કે ખુલ્લી ડિસ્ચાર્જ ચેનલમાં લોખંડયુક્ત કચરાને વિસર્જિત કરવું રાષ્ટ્રીય પર્યાવરણીય કાયદાઓ અને નિયમો હેઠળ સ્વીકાર્ય છે. સીઆરપી આમ આ ક્રિયા વિષય બંધ તરીકે ગણવામાં આવે છે. ક્રિયા વિષય 3, પૂર્ણ અનુપાલનમાં રહે છે. સીઆરપીને ક્રિયા વિષય 1 હેઠળ સ્પષ્ટતા અને વિચારણાના પગલાંની પ્રગતિના અભાવ વિશે નિરુત્સાહ કરવામાં આવે છે અને નોંધે છે કે આ અંગેની બહુ મર્યાદિત પ્રગતિ પ્રથમ સીઆરપી વાર્ષિક દેખરેખ અહેવાલ પરથી કરવામાં આવી છે.

47. સીઆરપીને આરએપીના અમલીકરણમાં એકંદરે પ્રગતિ મળી છે કારણ કે છેલ્લા દેખરેખ અહેવાલને શ્રેષ્ઠ મિશ્રિત કરવામાં આવ્યો છે અને કેટલાક વિસ્તારોમાં વધુ પ્રગતિ અટકી ગઈ

હોવાનું જણાય છે. જો કે, આરએપીના અમલીકરણને ટેકો આપતા ADB સ્ટાફ અને મેનેજમેન્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા સાવચેતીપૂર્વક ધ્યાન માટે સીઆરપી માન્યતા વ્યક્ત કરવા માંગે છે. સીઆરપીને ADB સ્ટાફ અને મેનેજમેન્ટને આરએપી (RAP) ના અમલીકરણની સહાયતા અને નિરીક્ષણમાં સક્રિય રીતે રોકવામાં આવ્યું હતું.

48. નીચે આપેલ કોષ્ટક સીઆરપીની ભલામણોને ADB મેનેજમેન્ટને ક્રિયામાં સંપૂર્ણ પાલન લાવવા માટે સારાંશ આપે છે.

મેનેજમેન્ટની કાર્યયોજના મુદ્દો	પ્રોજેક્ટને પૂર્ણ અનુપાલનમાં લાવવા માટેના પગલાં પર મેનેજમેન્ટને પ્રતિભાવ
1) માહિતીની જાહેરાત અને પરામર્શ આયોજન	<p>અનુપાલન સ્થિતિ: આંશિક અનુપાલન</p> <p>સીઆરપી સૂચવે છે કે નીચેના પગલાં હાથ ધરાવા જોઈએ:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. ADB અને સીજીપીએલ વેબસાઇટ્સ પર અભ્યાસના પ્રવેશ પછી; ii. હવાની ગુણવત્તા અંગેની તકનિકી અભ્યાસનો સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદ કરો, આ સારાંશને પ્રગટ કરો અને સંબંધિત સ્ટેકહોલ્ડરો સાથે સંપર્ક કરો. ADB અને સીજીપીએલ વેબસાઇટ્સ પર સારાંશ પ્રગટ કરો; અને iii. સીઆરપી ભારપૂર્વક જણાવે છે કે ADB મેનેજમેન્ટે સીજીપીએલને આજીવિકા માટે પસંદ કરાયેલા 24 પગાદીયાના નામો પોસ્ટ કરવા પ્રોત્સાહન આપ્યું છે, આ પદ્ધતિ પ્રમાણે તેઓની પસંદગી કરવામાં આવી હતી અને ADB અને સીજીપીએલ વેબસાઇટ્સ પર ફરિયાદ દાખલ કરવા અંગેની ફરિયાદ પદ્ધતિ.
2) થર્મલ આઉટફલો	અનુપાલન સ્થિતિ: આંશિક અનુપાલન

મેનેજમેન્ટની કાર્યયોજના મુદ્દો	પ્રોજેક્ટને પૂર્ણ અનુપાલનમાં લાવવા માટેના પગલાં પર મેનેજમેન્ટને પ્રતિભાવ
ચેનલમાંથી થર્મલ ડિસચાર્જ અને માછીમારોની આજીવિકાને નુકસાન	<p>સીઆરપી સૂચવે છે કે નીચેના પગલાં હાથ ધરાવા જોઈએ:</p> <ol style="list-style-type: none"> એનઆઈઓ અધ્યાસને અનુસરવાનાં પગલાઓ, ADB દ્વારા વ્યાખ્યાયિત અને સીઆરપી સાથે સંમતિ આપવામાં આવે છે, તે નક્કી કરવા માટે અમલમાં મુકવાની જરૂર છે કે શું બહાર નીકળતી ચેનલના પાણીના ડિસ્ચાર્જને કારણે અસરના વધારાના વિસ્તારો છે? જો અસરની વધારાના વિસ્તારો હોય, તો આ વધારાના વિસ્તારોમાં અસરકારક પગાદીયા સક્રિય હોય કે નહીં તે સ્થાપિત કરવા માટે સર્વેક્ષણની જરૂર છે; અને આજીવિકા સુધાર યોજનાને નિર્ધારિત પગાદીયો માટેના વિકાસના કાર્યક્રમો દ્વારા પૂરક બનાવવાની જરૂર છે જેથી તેઓ સમયની આવકમાં વધારો કરી શકે. પ્રોગ્રામના ભાગને ઓળખી કાઢવાની, લક્ષ્યો નિયત કરવાની અને વિકાસની દેખરેખ રાખવાની જરૂર છે.
3) સ્લજ ટ્રીટમેન્ટ અને નિકાલ	<p>પાલનની સ્થિતિ: સીઆરપી દ્વારા ક્રિયા વિષય બંધ છે.</p> <p>સીઆરપી એ આ ક્રિયા વિષય બંધ રાખ્યું છે કારણ કે ગુજરાત પ્રદૂષણ નિયંત્રણ બોર્ડ (જીપીસીબી) એ સીઆરપીને પુષ્ટિ આપી છે કે ડિસ્ચાર્જ ચેનલમાં લોખંડયુક્ત કચરાનો નિકાલ રાષ્ટ્રીય પર્યાવરણીય કાયદાઓ અને નિયમોને અનુસાર સ્વીકાર્ય છે.</p>
4) વપરાશના પ્રતિબંધો	<p>પાલનની સ્થિતિ: સંપૂર્ણ પાલન</p> <p>સીઆરપી તે ધારીને આ પગલાંને પૂર્ણ અનુપાલનમાં ગણે છે, જો ત્રગાડી બંદરના માછીમારોને આપવામાં આવતી સેવાઓ (પીવાનું પાણી, આરોગ્ય અને શૈક્ષણિક સેવાઓ)નું વર્તમાન સ્તર યોગ્ય સ્તરે અને ગુણવત્તાએ આપવાનું ચાલું રહે અને રોડની સપાટી યોગ્ય રીતે</p>

મેનેજમેન્ટની કાર્યયોજના મુદ્દો	પ્રોજેક્ટને પૂર્ણ અનુપાલનમાં લાવવા માટેના પગલાં પર મેનેજમેન્ટને પ્રતિભાવ
	જાળવવામાં આવે. સંપૂર્ણ અનુપાલન તે પણ ધારણા કરે છે કે એક્સેસ રોડની યોગ્ય રીતે જાળવણી ચાલુ રહેશે.
5) પરિવેશી હવા ગુણવત્તા	<p>અનુપાલન સ્થિતિ: આંશિક અનુપાલન</p> <p>સીઆરપી સૂચવે છે કે ADB મેનેજમેન્ટ દ્વારા નીચેના પગલાં લેવાવા જોઈએ:</p> <ol style="list-style-type: none"> i. સીઆરપી દ્વારા રજૂ કરાયેલા ટિપ્પણીઓને સમાવિષ્ટ, 'ટાટા મુંદ્રા પ્લાન્ટ પર 10 કિ.મી.ના અંતરની અંદર' વ્યાપક હવાની ગુણવત્તાનું વિશ્લેષણ, સ્ટેક ઉત્સર્જન અને મેટ્રોલોજિકલ માપદંડો 'નામના અભ્યાસના પરિણામ અને તારણો પર વધુ ચકાસણી. ii. સ્થાનિક ભાષામાં અભ્યાસના સારાંશનું અનુવાદ, વિતરણ (અને સ્થાનિક વસ્તી અને સંબંધિત શેરહોલ્ડરો સાથેની વિચારણા, સીજીપીએલ અને ADB વેબસાઇટ્સ પર સારાંશ પોસ્ટ કરવું; iii. સીજીપીએલ પ્લાન્ટ દ્વારા કોલસાના ચાર્જી થતી અસર ઘટાડવા અને PM₁₀ ના સંપર્કમાં ઘટાડવા માટે વાંધ ગામના ઉત્સર્જનમાં ઘટાડો કરવાના વધારાના ઉપાયના પગલાંનું અમલીકરણ; iv. સીજીપીએલ હવાની ગુણવત્તાની દેખરેખ અને અહેવાલને સુધારવા માટે હવાની ગુણવત્તાના અભ્યાસની ભલામણોનું અમલીકરણ; v. પર્યાપ્ત નમૂનાના કદનો ઉપયોગ કરીને 5 વર્ષની મુદત સાથે, PM₁₀ અને PM_{2.5} ની આરોગ્ય સંબંધિત અસરોનું માપન કરવા માટે અનુવર્તી સ્વાસ્થ્ય સર્વેક્ષણનું અમલીકરણ; અને

મેનેજમેન્ટની કાર્યયોજના મુદ્દો	પ્રોજેક્ટને પૂર્ણ અનુપાલનમાં લાવવા માટેના પગલાં પર મેનેજમેન્ટને પ્રતિભાવ
	vi. વાંધ ગામમાં શ્વસન રોગો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને વિશિષ્ટ સ્વાસ્થ્ય દેખરેખ.

/એસ/ ડિંગડિંગ ટાંગ
અધ્યક્ષ, અનુપાલન સમીક્ષા સમિતિ

/એસ/અન્ડ્રોડ હાઈમેન
પાર્ટ ટાઇમ મેમ્બર, અનુપાલન સમીક્ષા સમિતિ

મનિલા, ફિલિપાઇન્સ
16 ઓગસ્ટ 2017

પરિશિષ્ટ ૧

પ્રસ્તાવિત કાર્ય યોજના

નોંધ: તમામ નિર્ધારિત તારીખો (અન્યથા ઉલ્લેખ કરવામાં ના આવે ત્યાં સુધી) સુસંગત પગલું ઉલ્લેખ કરેલા મહિનાના અંત સુધીમાં પૂર્ણ કરવા માટે છે.

	૧. માહિતીની જાહેરાત અને પરામર્શ આયોજન પર સીઆરપીના તારણોના સંદર્ભમાં ADBનું બિનઅનુપાલન સંબોધવાના પગલાં ^૧	નિર્ધારિત તારીખ
(a)	(i) આઉટફોલ ચેનલમાં થર્મલ ડિસચાર્જ; (ii) પગડિયા માછીમારોની આજિવિકા; (iii) ઉપયોગ પ્રતિબંધો; ^૨ અને (iv) પરિવેશી હવા ગુણવત્તાના સંદર્ભમાં પ્રોજેક્ટની અસરો સ્થાપવા અને ઉકેલવા માટે આ કાર્યયોજનામાં વિગતો આપવામાં આવી છે તે મુજબ સર્વાંગી અને પારદર્શી હિતધારક પરામર્શો હાથ ધરવામાં આવશે. આ પરામર્શ પ્રક્રિયાના ભાગ રૂપે, અસરગ્રસ્ત પગડિયા માછીમારો ઓળખવામાં આવશે; તેમની આજિવિકા પર માહિતી એકત્ર કરવામાં આવશે અને અસરોનું આકલન કરવામાં આવશે; અને આજિવિકા સુધારણા યોજનામાં આજિવિકા અસરો ઉકેલવા માટેના પગલાં આ કાર્યયોજનામાં વિગતો આપવામાં આવી છે તે મુજબ સ્થાપવામાં આવશે.	નીચે સુસંગત ટેબલ જુઓ.

^૧ આનો સંદર્ભ સીઆરપી રિપોર્ટના તારણો 'એ ૧ અને ૨' (પાના ૧૦-૨૦) સાથે છે.

^૨ મોઢવા અને ત્રગાડી ગામના માછીમારો ૨૦૦૯માં ત્રગાડી બંદરના ઉપયોગ અસરગ્રસ્તો તરીકે ઓળખાયા હતા. સીઆરપી (તેના રિપોર્ટના ફકરા ૧૨૭માં) નોંધે છે કે, સર્વાંગી પરામર્શ પ્રક્રિયા શરૂ થઈ હતી અને આ ચોક્કસ ગામો માટે ભાગીદારી, આજિવિકા સહાય પગલાં રજૂ કરાયા હતા, અને આ ગામોમાં હાથ ધરવામાં આવેલા પરામર્શોમાં સીજીપીએલની નોંધપાત્ર સામેલગીરીને ADBના સ્ટાફ સહાય કરી હતી.

2. આઉટફલો ચેનલમાંથી થર્મલ ડિસચાર્જ અને માછીમારોની આજિવિકાને નુકસાન પર સીઆરપીના તારણોના સંદર્ભમાં ADBના બિનઅનુપાલનનું નિરાકરણ લાવવા માટેનું પગલું ³	નિર્ધારિત તારીખ
<p>(a) નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઓસનોગ્રાફી (“એનઆઇઓ”)ની સીજીપીએલ⁴ દ્વારા નિયુક્તિ કરવામાં આવી છે અને મોઢવા ક્ષીક અને આસપાસના દરિયાઇ વિસ્તારોમાં પ્રોજેક્ટમાંથી થર્મલ ડિસચાર્જની વાસ્તવિક અસરો પર જમીની અવલોકનો હાથ ધરી રહી છે. તેમાં અગાઉ (પ્રોજેક્ટ મંજૂરી પૂર્વે) પર્યાવરણીય ડ્યૂ ડેલિજન્સ દરમિયાન એચઆર વેલિંગફોર્ડ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલા થર્મલ મોડેલિંગના વેલિડેટિંગનો સમાવેશ થશે. એનઆઇઓ આ મોડેલ કન્ફર્મિટી અભ્યાસ પૂર્ણ કરશે.⁵</p> <p>ડ્રાફ્ટ એનઆઇઓ રિપોર્ટના તારણોની ADB મેનેજમેન્ટ દ્વારા (બાહ્ય નિષ્ણાત દરિયાઇ કન્સલ્ટન્ટને રોકીને) સમીક્ષા કરવામાં આવશે. ADB એનઆઇઓ દ્વારા તૈયાર કરાયેલા ડ્રાફ્ટ અભ્યાસ, જેટલો વહેલો ઉપલબ્ધ થાય તેટલો વહેલો, સમીક્ષા અને ટિપ્પણી માટે સીઆરપીને રજૂ કરશે.</p>	ઓક્ટોબર 2015.
<p>(b) એનઆઇઓ રિપોર્ટનો સારાંશ સ્થાનિક ભાષામાં ભાષાંતર કરવાનો રહેશે અને રસ ધરાવતા પક્ષકારો (માછીમારો સહિત)નો મત મેળવવા અને તેની નોંધ કરવા તેમને આપવાનો રહેશે.</p>	ફેબ્રુઆરી 2016.
<p>(c) ADB સીજીપીએલ સાથે પરામર્શ કરીને તેના નિષ્ણાત મરિન કન્સલ્ટન્ટની સલાહ સહિત અભ્યાસના પરિણામોની સમીક્ષા કરશે, અને નક્કી કરશે કે કોઇ વધુ પગલા યોગ્ય છે કે કેમ. ADB કોઇ પણ વધુ પગલા માટે સીઆરપીનો સંપર્ક કરશે.</p>	માર્ચ 2016.
<p>(d) આઉટફલો પર ઓટોમેટિક ટેમ્પરેચર મોનિટરિંગ ડિવાઇસના પરિણામો લોકોને સુલભ કરાવાના રહેશે.</p>	ચાલુ છે.

³ આનો સંદર્ભ સીઆરપી રિપોર્ટ ના તારણો ‘બી 1 અને બી5’ (પાના 21 – 26 અને 31 – 33) સાથે છે.

⁴ એનઆઇઓ અભ્યાસ એમઓઇએફ મંજૂરી તારીખ એપ્રિલ 2008ની જરૂરિયાત છે.

⁵ આ અભ્યાસ હાથ ધરવા માટે, એક નિષ્ણાત સંસ્થા તરીકે એનઆઇઓને 2013માં સામેલ કરવામાં આવી હતી. આ અભ્યાસ હેઠળ પ્રથમ જમીની તપાસો ડિસેમ્બર 2013માં પૂર્ણ થઇ હતી અને રિપોર્ટ સપ્ટેમ્બર 2014માં જમા કરાવવામાં આવ્યો હતો. બીજી જમીની તપાસ એપ્રિલ 2015માં પૂર્ણ થયેલી છે અને ડ્રાફ્ટ રિપોર્ટ તૈયાર થઇ રહ્યો છે.

(e)	<p>ADB (i) ક્રીક અને આઉટફ્લો ચેનલની નજીકના દરિયાઈ ક્ષેત્રમાં નિયમિત ધોરણે ફૂટ ફિશિંગ કરતા માછીમારોને ઓળખશે; અને (ii) આવા ઓળખાયેલા પગડિયા માછીમારો સાથે પરામર્શ કરીને (સ્થાનિક ભાષામાં યોજનાની જાહેરાત સાથે) આજિવિકા સુધારણા યોજના તૈયાર કરવાના ઉદ્દેશ માટે ઓળખાયેલા પગડિયા માછીમારો પર થયેલી કોઈ પણ આજિવિકા અસરનું આકલન કરવું. ADB ગુણાત્મક અભ્યાસો અને તેના પરિણામો માટે ટીઓઆર પૂરો પાડશે અને સીઆરપીને તેની સમીક્ષા અને ટિપ્પણી માટે કહેશે.</p> <p>ADB ડ્રાફ્ટ આજિવિકા સુધારણા યોજના^૬ને નક્કી કરતા અને તેનો અમલ કરતા પહેલાં સીઆરપીને તેની સમીક્ષા અને ટિપ્પણી માટે મોકલશે.</p>	ઓક્ટોબર ૨૦૧૫.
(f)	ઓળખાયેલા પગડિયા માછીમારો માટે આજિવિકા સુધારણા યોજનાનો અમલ.	ઓક્ટોબર ૨૦૧૫ - જુલાઈ ૨૦૧૮.
(g)	ADB તરફથી આજિવિકા સુધારણા યોજનાની સમીક્ષા સ્વતંત્ર નિષ્ણાત દ્વારા કરાવવાની રહેશે.	જૂન ૨૦૧૮ (સ્વતંત્ર નિષ્ણાત રિપોર્ટ બનાવવા માટે).

^૬ આજિવિકા સુધારણા યોજના ભૂતકાળની અને ભાવિ અસરોને ઉકેલવા માટે લાંબાગાળાના અને ટૂંકાગાળાના વિકલ્પો વિચારશે. અંતિમ આજિવિકા સુધારણા યોજના ADBની વેબસાઇટ પર જાહેર કરવામાં આવશે.

3. સ્લજ ટ્રીટમેન્ટ અને નિકાલ પર સીઆરપીના તારણોના સંદર્ભમાં ADBનું બિનઅનુપાલન સંબોધવાના પગલાં ⁷		નિર્ધારિત તારીખ
(a)	આ સમસ્યા (ડિસેમ્બર 2013માં) શોધાઈ હતી માટે, ડિમિનરલાઇઝેશન પ્લાન્ટમાંથી આયર્ન ધરાવતા સ્લજને સેગ્રિગેટ કરવા માટે પર્યાવરણની દૃષ્ટિએ સલામત હોય તેવા રસ્તા શોધવા માટે ADBએ સીજીપીએલ સાથે જોડાણ કર્યું છે. સ્લજના સેગ્રિગેશન અને તેના નિકાલ માટેના વિકલ્પો અત્યારે ટેકનીકલ મૂલ્યાંકન હેઠળ છે. વિકલ્પોના ટેકનીકલ મૂલ્યાંકન પૂર્ણ થયા બાદ, ADB પસંદગીનો વિકલ્પ નક્કી કરતા પહેલાં પસંદગીના વિકલ્પ અંગે સીઆરપી સાથે પરામર્શ કરશે.	ઓક્ટોબર 2015. ડિસેમ્બર 2015
(b)	સ્લજ ટ્રીટમેન્ટ અને નિકાલ પગલાંનો અમલ કરો અને આયર્ન ધરાવતા સ્લજને દરિયાના પાણીમાં ડિસચાર્જ કરવાનું બંધ કરો.	જૂન 2016

4. ઉપયોગ પ્રતિબંધો પર સીઆરપીના તારણોના સંદર્ભમાં ADBનું બિનઅનુપાલન સંબોધવાના પગલાં ⁸		નિર્ધારિત તારીખ
(a)	સીઆરપીના તારણો બાદ, ADBની તપાસો સૂચવે છે કે, સીજીપીએલ દ્વારા લેવામાં આવેલા પગલાં (અસરગ્રસ્તોને ઓળખવા અને તેમની સાથે પરામર્શ તેમજ આવા ઉપયોગ પ્રતિબંધોની અસરો ઉકેલવા માટે લીધેલા પગલાં સહિત) ત્રગાડી બંદરના ઉપયોગ પ્રતિબંધોની અસરોને યોગ્ય રીતે ઉકેલે છે. ADB આ તારણો સીઆરપીને તેની સમીક્ષા અને ટિપ્પણીઓ માટે મોકલશે.	રિપોર્ટ ઓગસ્ટ 2015.
(b)	ઉપયોગ પ્રતિબંધો અંગે ADBના તારણોને સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત કરવામાં આવશે સંબંધિત હિતધારકો સાથે પરામર્શ કરવામાં આવશે.	ઓક્ટોબર 2015
(c)	ADBના તારણો પર સીઆરપીના મંતવ્યોને આધારે, જો કોઈ વધુ પગલાંની આવશ્યકતા હોય તો, આવા પગલાં ADB દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે. ADB આવા પગલાંનો અમલ સુનિશ્ચિત કરશે.	ડિસેમ્બર 2015.
(d)	ચોમાસા દરમિયાન અવરોધ વગર ઉપયોગ માટે ત્રગાડી બંદર તરફના એક્સેસ રોડની સપાટી ગુણવત્તા જાળવવામાં આવશે.	પ્રોજેક્ટના જીવન માટે નિયમિત જાળવણી.

⁷ આનો સંદર્ભ સીઆરપી રિપોર્ટના તારણ 'બી 2' (પાના 26-29) સાથે છે.

⁸ આનો સંદર્ભ સીઆરપી રિપોર્ટના તારણ 'સી' (પાના 34 – 36) સાથે છે.

5. પરિવેશી હવા ગુણવત્તા પર સીઆરપીના તારણોના સંદર્ભમાં ADBનું બિનઅનુપાલન સંબોધવાના પગલાં ⁹		નિર્ધારિત તારીખ
(a)	હવા ગુણવત્તા મોનિટરિંગ (જેમાં પ્રોજેક્ટના એરશેડમાં તમામ ગામડાઓ ખાતે 10 મોનિટરિંગ સ્ટેશન્સનો સમાવેશ થાય છે) એપ્રિલ 2014માં સ્થાપવામાં આવ્યું હતું અને તે બે વર્ષ સુધી ચાલુ રહેશે.	માર્ચ 2016.
(b)	હવાના પ્રદૂષણ (પીએમ 10 અને પીએમ 2.5) સાથે સંકળાયેલી આરોગ્ય અસરોની માત્રા સુનિશ્ચિત કરવા માટે પ્રોજેક્ટની આસપાસના ગામડાઓમાં અભ્યાસ હાથ ધરો.	ડિસેમ્બર 2015 – જુલાઈ 2018.
(c)	પાર્ટિક્યુલેટના સંદર્ભમાં, પ્રોજેક્ટના એરશેડની અંદર પરિવેશી પીએમ ₁₀ સ્તરોમાં પ્રોજેક્ટનું યોગદાન સુનિશ્ચિત કરવા માટે ટેકનીકલ અભ્યાસ હાથ ધરવામાં આવશે (ADB સાથે પરામર્શ કરીને સ્વતંત્ર કન્સલ્ટન્ટ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવશે). ¹⁰	એપ્રિલ 2016 (ડ્રાફ્ટ અભ્યાસ).
(d)	ટેકનીકલ અભ્યાસના તારણો રસ ધરાવતા હિતધારકોને ઉપલબ્ધ કરાવાશે અને તેમના મંતવ્યોને ધ્યાનમાં લઈને ટેકનીકલ અભ્યાસ નક્કી કરવામાં આવશે. ટેકનીકલ અભ્યાસનો સારાંશ સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત કરવામાં આવશે અને સ્થાનિક સમુદાયો અને અન્ય હિતધારકો સાથે વહેંચવામાં આવશે. ADB અભ્યાસ માટે સીઆરપીને ટર્મ્સ ઓફ રેફરન્સ પૂરા પાડશે અને તેની સમીક્ષા અને ટિપ્પણી માટે ડ્રાફ્ટ અભ્યાસ રિપોર્ટ આપશે.	જૂન 2016.
(e)	પરિવેશી હવા ગુણવત્તા મોનિટરિંગ અને ટેકનીકલ અભ્યાસના પરિણામોનો ઉપયોગ કરીને, ADB પરિવેશી હવા ગુણવત્તા અને સ્ટેક એમિશન્સનું સહસંબંધ વિશ્લેષણ હાથ ધરશે, જેનો પરિવેશી હવા ગુણવત્તા મોનિટરિંગ અને અન્ય નિયંત્રણ પગલાંના સંબંધમાં વધુ પગલાં નક્કી કરવા માટે ઉપયોગ થશે, સીજીપીએલ અને સુસંગત હિતધારકો સાથે પરામર્શ કરીને. ADB સહસંબંધ વિશ્લેષણને સીઆરપીને તેની સમીક્ષા અને ટિપ્પણીઓ માટે આપશે. પરિવેશી હવા ગુણવત્તા મોનિટરિંગના સંબંધમાં કોઈ પણ વધુ પગલાં અને અન્ય નિયંત્રણ પગલાંમાં વધારાનું મોનિટરિંગ, વૃક્ષારોપણ, જો યોગ્ય ગણવામાં આવે તો ગામની અંદર આંતરિક રસ્તાઓના પેવિંગનો સમાવેશ થઈ શકે છે.	ડિસેમ્બર 2016.

⁹ આનો સંદર્ભ સીઆરપી રિપોર્ટના તારણ 'ઈ' (પાના 41-46) સાથે છે.

¹⁰ આ અભ્યાસ તમામ મોનિટરિંગ સ્ટેશનો પર પ્રોજેક્ટ દ્વારા યોગદાન અપાયેલા પીએમ₁₀નું પ્રમાણ સુનિશ્ચિત કરશે. આ હેતુ માટે અભ્યાસમાં પાર્ટિક્યુલેટનું ભૌતિક અને રાસાયણિક વિશ્લેષણ હાથ ધરવું અને પ્રોજેક્ટના ફ્લાય એશ એમિશન્સ અને કોલ ડસ્ટની લાક્ષણિકતાઓ સાથે તેમના સહસંબંધનો સમાવેશ થશે. માટે આ અભ્યાસે પાર્ટિક્યુલેટ હવા પ્રદૂષણમાં પ્રોજેક્ટનું યોગદાન નિર્દર્શિત કરવું જોઈએ. માટે આ અભ્યાસ 'ડસ્ટ એનાલિસિસ' કરતાં વધુ નોંધપાત્ર ઊંચા વૈજ્ઞાનિક પરિક્ષણો ધરાવે છે. ડસ્ટ એનાલિસિસ, કુલ ડસ્ટનું કેટલું પ્રમાણ ડસ્ટના વિવિધ ઘટકો (ફ્લાય એશ, બબ્બા વગરનો કોલસો, હવાજન્ય ક્ષાર અને સિલિકા) રચે છે માત્ર તે દર્શાવે છે તે આવી ડસ્ટના સ્ત્રોત દર્શાવી શકતી નથી.

પરિશિષ્ટ 2

કાર્યયોજના માટે ખર્ચ અંદાજનો સારાંશ

પગલું	અંદાજિત ખર્ચ (US ડોલરને સમકક્ષ)
પગડિયા માછીમારો ઓળખવા માટે જરૂરી અભ્યાસો હાથ ધરવા અને એનજીઓ દ્વારા માછીમારો સાથે સતત પરામર્શ કરવાનો ખર્ચ.	\$100,000
એનઆઇઓ અભ્યાસના પરિણામોનું આકલન કરવા માટે ADB દ્વારા સ્પેશિયાલિસ્ટ મરિન કન્સલ્ટન્ટની નિમણૂક.	\$40,000
પગડિયા માછીમારો માટે આજિવિકા સુધારણા યોજનાનો અમલ.	\$300,000 (આજિવિકા સુધારણા યોજનામાં નક્કી કરવામાં આવશે)
આજિવિકા સુધારણા યોજનાના અમલનું આકલન કરવા માટે ADB દ્વારા સ્વતંત્ર નિષ્ણાતની નિમણૂક.	\$25,000
સ્લજ ટ્રીટમેન્ટ અને નિકાલ પગલાનું આયોજન અને અમલ.	\$150,000
કોઇ પણ ઉપયોગ સમસ્યાના સંબંધમાં કન્ટીજન્સી રકમ, પરિશિષ્ટ 1, વિભાગ 4, પાના 6 પર આઇટમ (સી)માં ઉલ્લેખ કર્યા મુજબ.	\$50,000
એક્સેસ રોડની વાર્ષિક જાળવણી.	કોઇ વધારાનો ખર્ચ નહીં કારણકે સીજીપીએલ કોઇ પણ ઘટનામાં હાથ ધરશે
પરિવેશી હવા ગુણવત્તાનું ત્રાહિત પક્ષ દ્વારા મોનિટરિંગ	હાલ ચાલુ છે, માટે કોઇ વધારાનો ખર્ચ નથી
એરશેડમાં પાર્ટિક્યુલેટ પ્રદૂષણમાં પ્રોજેક્ટનું યોગદાન સુનિશ્ચિત કરવા માટે હવા ગુણવત્તા અભ્યાસ.	\$200,000
ADB દ્વારા ટેકનીકલ સહાયની જરૂર મુજબ નિમણૂક.	\$300,000

પરિશિષ્ટ ૩ – કોલ ડસ્ટ સમસ્યાઓ માટે સુધારાત્મક કાર્યયોજના

નોંધ: પરિશિષ્ટ ૩ કાર્યયોજનાનો ઔપચારિક હિસ્સો રચતું નથી કારણકે સીઆરપીને કોલ ડસ્ટની દૃષ્ટિએ ADB તેની નીતિઓના અનુપાલનમાં જણાઈ છે

આજ દિન સુધીમાં હાથ ધરવામાં આવેલા સુધારાત્મક પગલાંમાં નીચેની બાબતોનો સમાવેશ થાય છે:

- (i) વાંઢ ગામને સમાંતર એલિવેટેડ 1.3 કિમી સ્ટ્રેચને ઢાંકતો એક ટ્યુબ કોલ કન્વેયર બેલ્ટ (અંદાજિત \$18,500,000ના ખર્ચે) ડિઝાઈન કરાયો છે.
- (ii) ભવિષ્યમાં, 20-50 મીટર પહોળો “ગ્રીન બેલ્ટ” વિકસશે જેમાં પવનને તોડવા અને કોલ ડસ્ટને અટકાવવા ઝડપથી ઊગતા વૃક્ષોની (2012માં રોપવામાં આવેલા છે) કતારનો સમાવેશ થાય છે .
- (iii) કોલ ડસ્ટની હિલચાલ અટકાવવા માટે વાંઢ ગામ તરફથી પ્લાન્ટ બાઉન્ડ્રીને સમાંતર, કોલ સ્ટોકયાર્ડની બાજુમાં એક 9મીટર ઊંચો વિન્ડ બેરિયર બનાવવામાં આવ્યો છે.
- (iv) કોલસાના ઢગલાની ઊંચાઈ વાંઢ ગામ તરફની લંબાઈના ત્રીજા ભાગ 6 મીટર સુધી મર્યાદિત રાખવામાં આવી છે.

વધુ સુધારાત્મક પગલાં ¹		નિર્ધારિત તારીખ
(a)	કવર્ડ ટ્યુબ કન્વેયર બેલ્ટનું નિર્માણ.	ઓક્ટોબર 2016.
(b)	કોલ ડસ્ટને બેસાડવા માટે 9 મીટર ઊંચા વિન્ડ બેરિયરમાંથી ઉડતી કોલ ડસ્ટને ઝડપવા માટે વાંઢ ગામ તરફ આવેલા કોલસાના ઢગલાની પહોળાઈને સમાંતર પાણીની ઝીણી ઝાકળને 20 મીટરની ઊંચાઈ સુધી ફેંકવા માટે વોટર સ્પ્રિન્કલર સિસ્ટમ ડિઝાઇન કરવામાં આવશે. વોટર સ્પ્રિન્કલર સિસ્ટમની પૂર્ણ થયેલી ટેકનીકલ ડિઝાઇન સમીક્ષા માટે ADBને જમા કરાવવામાં આવશે.	સપ્ટેમ્બર 2015.
(c)	વોટર સ્પ્રિન્કલર સિસ્ટમનો અમલ.	ઓક્ટોબર 2016.
(d)	ઉપરની સિસ્ટમનો અમલ થાય ત્યાં સુધી, પ્રતિકૂળ પવન સ્થિતિ સમયગાળા દરમિયાન (લાક્ષણિક રીતે નવેમ્બર-ફેબ્રુઆરી), (પહેલેથી ઇન્સ્ટોલ થયેલા) ફાયર હાઇડ્રન્ટ્સનો ઉપયોગ કરો.	ઓક્ટોબર 2015.
(e)	કન્વેયરમાંથી પડતી કોલ ડસ્ટને વધુ અસરકારક રીતે દૂર કરવા માટે વર્તમાન કોલ કન્વેયર નીચેનો વિસ્તાર પેલ કરવામાં આવશે જેથી પવનના ગોટા અને પવનની સ્થિતિઓમાં તેને પવનજન્ય બનતા અટકાવી શકાય.	માર્ચ 2016.

¹ આનો સંદર્ભ સીઆરપી રિપોર્ટના તારણ 'સી' (પાના 36-40) સાથે છે.

નિરિક્ષણ દરમિયાન મળેલા વ્યક્તિઓની સૂચિ

મુન્દ્રા અલ્ટ્રા મેગા પાવર પ્રોજેક્ટ માટે મેનેજમેન્ટના ઉપચારક પગલાના મોનિટરિંગ માટે અનુપાલન સમીક્ષા સમિતિ (સીઆરપી) Asian Development Bank (ADB)ની અંદર અને બહાર નીચે દર્શાવેલા લોકોને મળી હતી. આ સૂચિ સંપૂર્ણ નથી કારણ કે તેમાં અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓના નામો શામેલ નથી કે જેઓએ તેમની ઓળખને ખાનગી રાખવામાં આવે તેવી વિનંતી કરી હતી.

ADB સ્ટાફ

1. માઇકલ બેરો, ડિરેક્ટર જનરલ, પ્રાઇવેટ સેક્ટર એન્ડ ઓપરેશન્સ ડિપાર્ટમેન્ટ પીએસઓડી
2. કૈગ લી રોબર્ટ્સ, ડિરેક્ટર, પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ ડિવિઝન (પીએસપીએમ), પીએસઓડી
3. માર્ક કુન્જર, ડિરેક્ટર, પ્રાઇવેટ સેક્ટર ટ્રાન્ઝેક્શન સપોર્ટ ડિવિઝન (પીએસટીએસ), પીએસઓડી
4. વિજય જોશી, પર્યાવરણ નિષ્ણાતના આચાર્યશ્રી, પીએસટીએસ, પીએસઓડી
5. સમરેન્દ્ર સિંહ, રોકાણના નિષ્ણાત, પીએસપીએમ, પીએસઓડી
6. વિશ્વનાથન રામાસુબ્રમણીયન, વરિષ્ઠ સુરક્ષાકર્મચારીઓ, પી.એસ.ટી.એસ.

કોસ્ટલ ગુજરાત પાવર લિમિટેડ

1. કૃષ્ણકુમાર શર્મા, એક્ઝિક્યુટિવ ડિરેક્ટર એન્ડ ચીફ એક્ઝિક્યુટિવ ઓફિસર
2. અરુણાચલ મુડેરીકર, મુખ્ય નિરંતરતા અધિકારી
3. બ્યુજેશ સિંઘ, ઓપરેશન્સ ને મેન્ટેનન્સના મુખ્ય
4. પ્રદીપ ઘોસલ, ગ્રુપ હેડ, કમ્યુનિટી રિલેશન્સ
5. અમિત કુમાર ત્યાગી, ગ્રુપ હેડ, પર્યાવરણ
6. અમિત્વા દત્તા, હેડ, સીએચ અને ડબ્લ્યુએસ
7. પ્રમોદ સિંહ, હેડ, ફાયર એન્ડ સેફ્ટી
8. ખડસે તેજસ, લીડ એસોસિયેટ-પર્યાવરણ
9. સૌરભ શર્મા, વરિષ્ઠ વિશેષજ્ઞ, સામુદાયિક સંબંધો
10. હર્ષલ દેસાઇ, અગ્રણી ઇજનેર, ઓપરેશન્સ ને મેન્ટેનન્સ

વિનંતીકર્તાના પ્રતિનિધિ અને ફરિયાદી

1. ભરત પટેલ
2. ગજેન્દ્રસિંહ ભીમજી જાડેજા

ગુજરાત પ્રદૂષણ નિયંત્રણ બોર્ડ

1. કિશોર મિસ્ત્રી, સચિવ સભ્ય
2. સુશીલ વેગડા, વરિષ્ઠ પર્યાવરણ ઇજનેર

અન્ય

1. કલ્યાણ ડાંગર, એસડબલ્યુએડીઇઇપી
2. એચ. એસ. પટેલ, ગ્રામીણ વિકાસ સલાહકાર સમિતિ
3. એમ.ડી. ઈરફાન ખાન, ડિરેક્ટર, ટીએએલઇઇએમ રિસર્ચ ફાઉન્ડેશન
4. દલિપ બોરા, ટીએએલઇઇએમ રિસર્ચ ફાઉન્ડેશન
5. સપન પંડ્યા, ઔદ્યોગિક આરોગ્ય સલાહકાર, ટીએએલઇઇએમ રિસર્ચ ફાઉન્ડેશન